

Tervo Keskikoulu ja Huttula 2 Kivikautisten asuinpaikkojen kaivaus 2013

Hannu Poutiainen
Jasse Tiilikkala
Tapani Rostedt

Tilaja: Pohjois-Savon ELY-keskus

Sisältö

<u>Kaivauskertomus.....</u>	2
Perustiedot.....	2
Kohdetiedot.....	3
Keskikoulu.....	3
Huttula 2.....	4
Yleiskartat	5
Lähtötiedot.....	9
Keskikoulu	9
Menetelmät.....	10
Havainnot.....	10
Löydöt:	13
Yhteenveto	15
Huttula 2.....	16
Menetelmät.....	16
Havainnot.....	16
Löydöt	19
Yhteenveto	22
Tulos.....	23
<u>Kaivausdokumentit.....</u>	24
Keskikoulu	25
Kartat.....	25
Kuvia	34
Huttula 2.....	38
Kartat.....	38
Kuvia	56
Hiilihauta	59

Kansikuva: Keskikoulun kivikautinen asuinpaikka ennen tutkimusta.

KAIVAUSKERTOMUS

Perustiedot

Alue: Tervo Kirkkotie, suunnitellun uuden kevyenliikenteenväylän linjaus Keskikoulun (Mjtnnus: 844010002) ja Huttula 2:n (Mjtnnus: 1000016949) kivikautisten asuinpaikkojen kohdalla.

Tarkoitus: Tutkia, dokumentoida ja kaivaa pois ne osuudet Keskikoulu ja Huttula 2 kivikautisista asuinpaikoista, jotka ovat suunnitellun kevyenliikenteenväylän linjauksella.

Työaika: 19. – 31.5.2013 ja 17–19.6.2013.

Kustantaja: Pohjois-Savon ELY- keskus

Tekijät: Mikroliitti Oy. Hannu Poutiainen, Jasse Tiilikkala ja Tapani Rostedt..

Tutkimuslupa: 19.4.2013 (MV/18/05.04.01.02/2013)

Tulokset: Keskikoulu ja Huttula 2 kivikautisista asuinpaikoista tutkittiin, tulevan kevyenliikenteenväylän kohdalle sijoittuvat osat. Lisäksi tutkittiin Keskikoulun kohdalla ollut historiallisen ajan hiilihauta.

Keskikoulu: kaivausala 47 m² 36-49 cm syvyyteen. Löydöt KM 39832

Huttula 2: kaivausala 57 m² 50-70 cm syvyyteen. Löydöt KM 39833

Tutkimusalue on vihreän neliön sisällä.

Selityksiä: Koordinaatit, kartat ja ilmakuvaotteet ovat ETRS-TM35FIN koordinaatistossa. Kartta ja ilmakuvapohjat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta keväällä 2013 ellei toisin mainittu. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon, eikä niillä ole mitään kokoelmatunnusta. Valokuvat digitaalisia ja ne ovat tallessa Mikroliitti Oy:n serverillä. Kuvaajat: Hannu Poutiainen ja Jasse Tiilikkala.

Kohdetiedot

Keskikoulu

Nimi: TERVO KESKIKOULU
 Mj.tunnus: 844010002
 Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Mj.tyyppi: asuinpaikka
 Ajoitus: kivikautinen ja varhaismetallikautinen

Koordin: N: 6980 174 E: 487 554
 X: 6983 100 Y: 3487 720

Aiemmat tutkimukset: Sakari Hietala 1973 löytöjä. Matti Huurre 1973 tarkastus. Matti Huurre ja Jouko Aroaho 1985 tarkastus. Helena Taskinen 1987 koekaivaus. Pukkila J1992, inventointi. Poutiainen ja Rostedt tarkkuusinventointi 2012. (Taskinen on kaivanut v. 1987 nyt tutkitusta paikasta n. 140-170 m luoteeseen).

Löydöt: Matti Huurre 1973: KM 19220:2-3. Nro 1: Saviastian paloja ja muruja (46 kpl), osa liimattu yhteen. Kampakeramiikkaa, Ka II:2, karkea hiekkapitoinen savi. Koristelu heikko. Nro 2: Kvartsiitti-iskos, Nro 3: Kvartsi-iskoksia (2 kpl). Nrot 2-3 kerännyt Huurre hiekkakankaasta ortodoksisen kirkon etelä- ja lounaispuolelta noin 150–200 m keramiikan löytöpaikasta. Nro 1 löytäjä Sakari Hietala.

Matti Huurre ja Jouko Aroalho 1985: KM 22881. Saviastian pala, sekoitteena pieniä kivensiruja, saviaines vaalean ruskeaa. Koristeena kampaleimaa ja syviä kuoppia. Sisäpinta lohjennut suurimmaksi osaksi pois. Seinän paksuus 16 mm.

Poutiainen ja Rostedt 2010: KM 38431. Saviastian paloja, palanutta luuta ja kvartsi-iskoksia

Poutiainen & al 2013: KM 39832, saviastian paloja, palanutta luuta ja kvartsi-iskoksia.

Huttula 2

Nimi TERVO HUTTULA 2
 Mjtunnus: 1000016949
 Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Mj.tyyppi: asuinpaikka
 Ajoitus: kivikautinen ja varhaismetallikautinen

Koordin: N: 6979 935 E: 487 600
 P: 6982 860 I: 3487 766

Aiemmat tutkimukset: Tapani Rostedt ja Hannu Poutiainen 2010 koekaivaus

Löydöt: V. 2010, **KM 38432**, kvartsi-iskoksia.

V. 2013: **KM 39833**, saviastian paloja, palanutta luuta ja kvartsi-iskoksia.

Yleiskartat

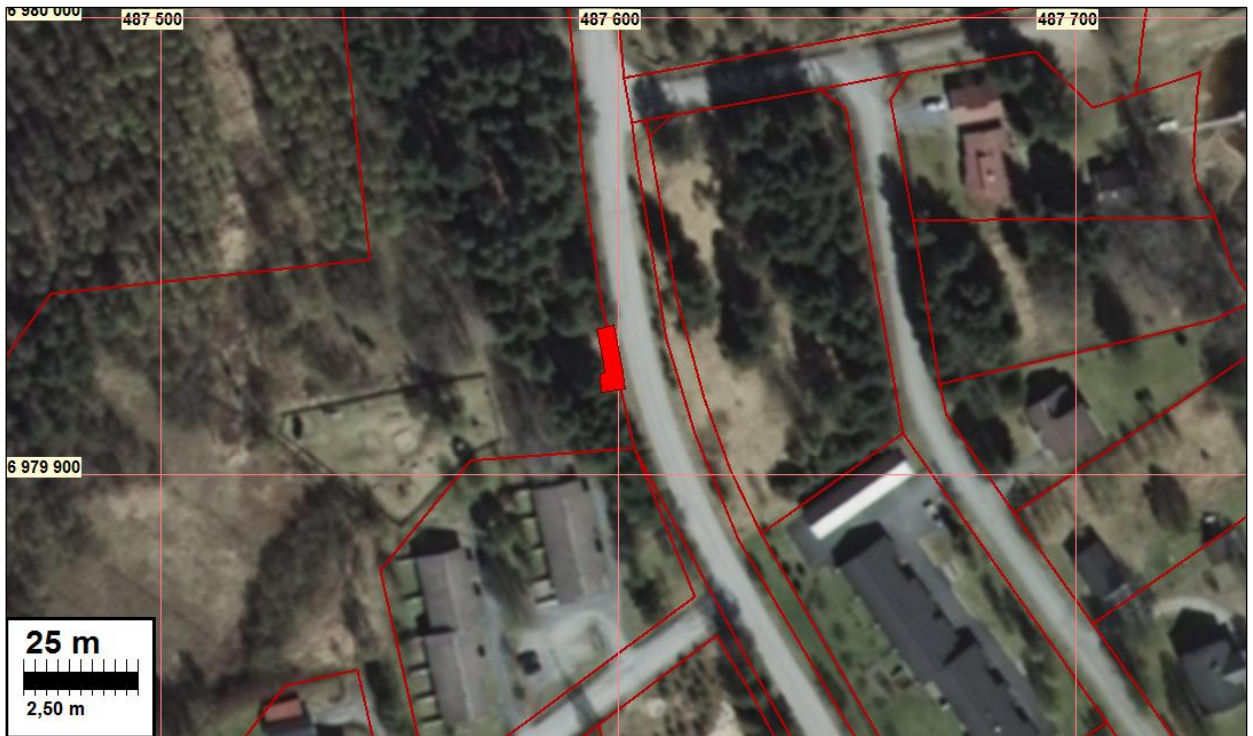
Keskikoulu ja Huttula 2 punaisen ympyrän sisällä. Huttulan itäpuolella punainen pallo on Huttula 1 ja Keskikoulun pohjoispuolella Riitlampi.

Keskikoulun kaivausalue.

Huttula 2 kaivausalue

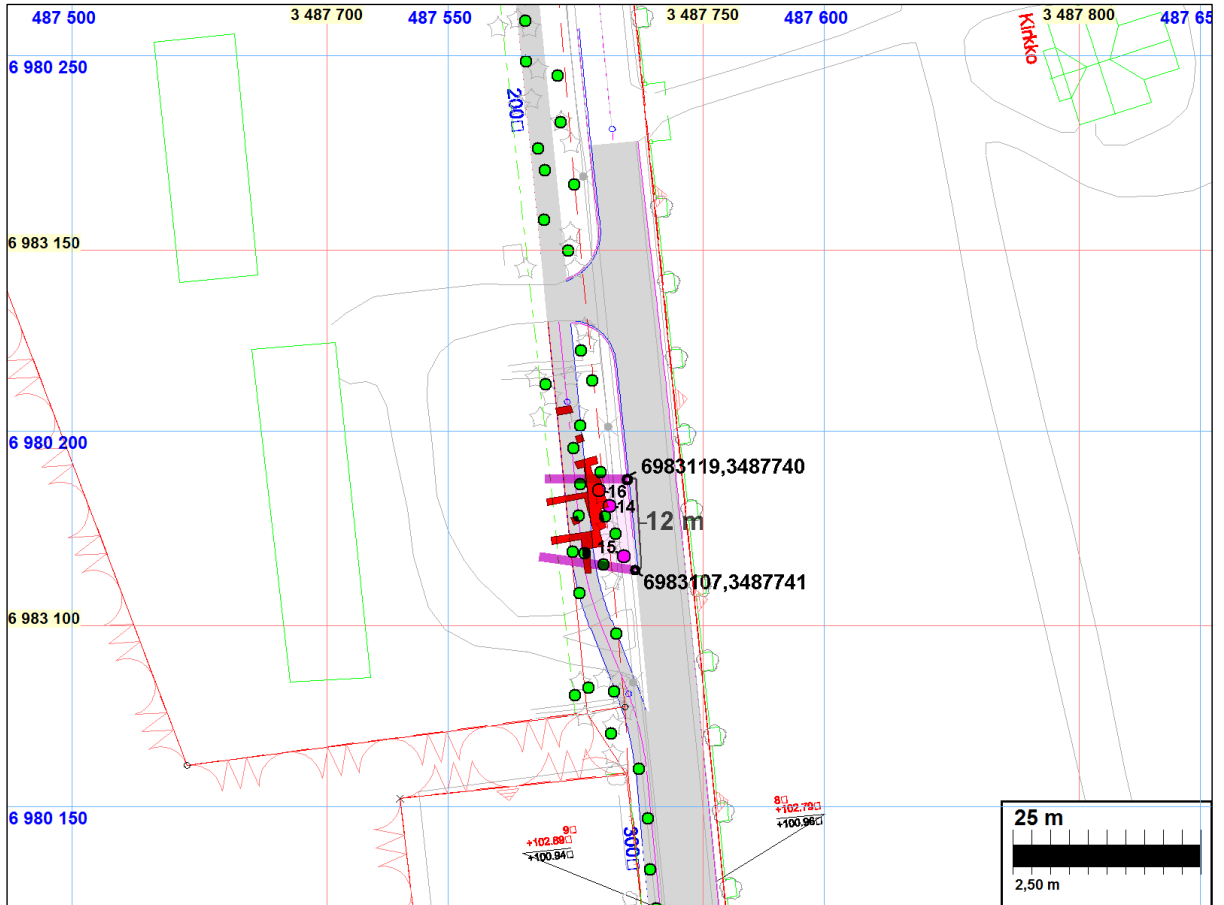

Huttula 2 kaivausalue

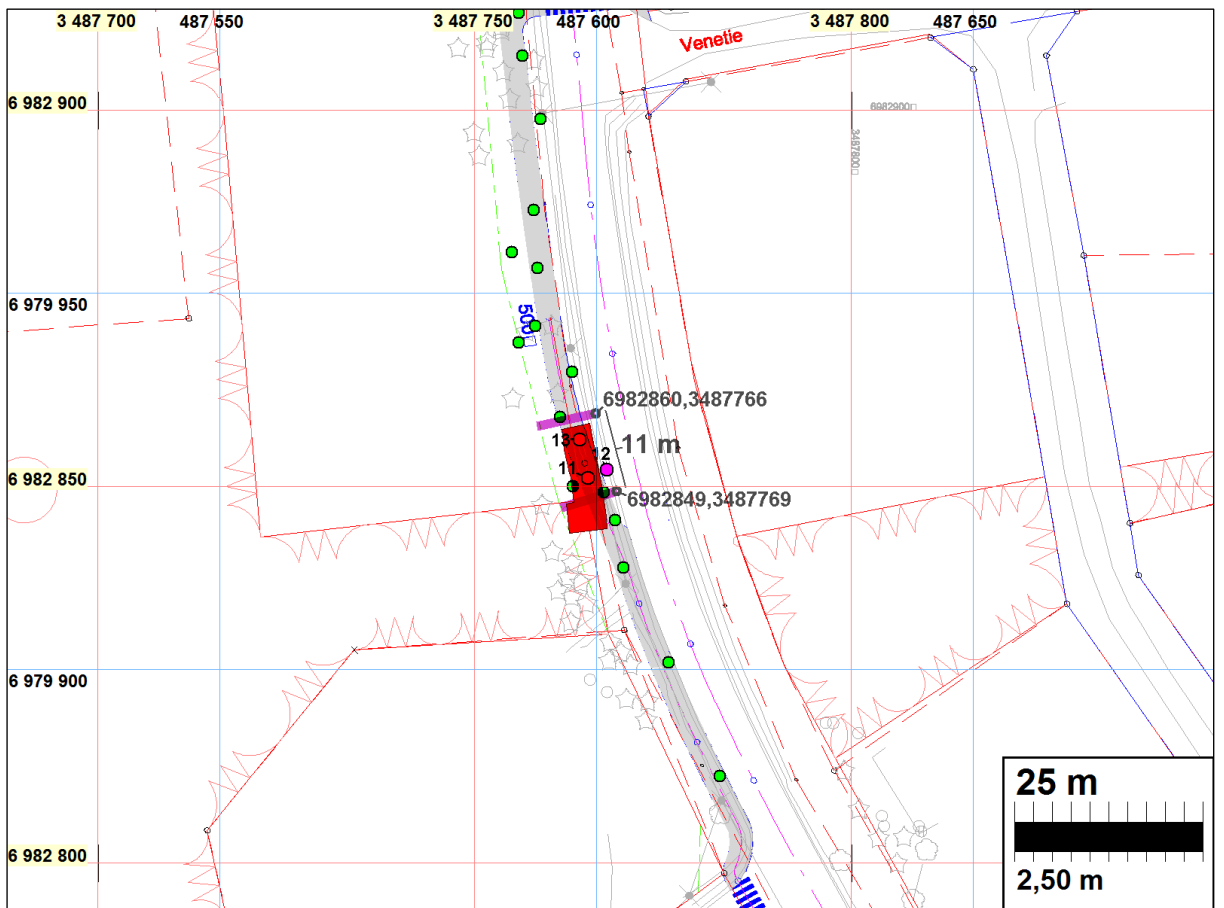
Seuraavan sivun kartat:

Vuoden 2010 havainnot: Löydölliset koekuopat on merkitty sinipunaisella ja numeroin, vihreillä palloilla. Kartalle on rajattu muinaisjäännösalue kevyenliikenteenväylän kohdalle sinipunaisella. Rajausta ei ole tehty sen ulkopuolelle. Rakennettavat tiet on merkitty harmaalla. Vuoden 2013 kaivaukset: punaisella. Kartoissa sinisellä ETRS-TM35FIN koordinaatit ja KKJ koordinaatit punaisella (teksti mustalla).

Karttapohjat, ELY-keskus.

Kesikoulu

Huttula 2

Lähtötiedot

Pohjois-Savon ELY-keskuksella on suunnitteilla uusi kevyenliikenteenväylä Tervon keskusta Kirkkotien ja Sininentie varrelle. Kevyenliikenteen väylän rakennussuunnitelmiin liittyen alueella on tehty tarkkuusinventointi vuonna 2010 (*Poutiainen & Rostedt: Tervo. Keskustan kevyenliikenteenväylän muinaisjäännösräjäys. Mikroliitti Oy*). Inventoinnissa suunnitellun kevyenliikenteenväylän linjausta tutkittiin n. 1,1 kilometrin matkalla, jolla todettiin muinaisjäännöstä olevan kolmessa erillisessä paikassa yhteensä 73 m matkalla. Ennestään tunnettujen kahden kivikautisen asuinpaikan Mäntyrinta (Mjtunnus: 844010001) ja Keskikoulu (Mjtunnus: 844010002) tarkemman paikantamisen ja alustavan rajaamisen ohella etsittiin ennestään tuntemattomia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Inventoinnissa löydettiin yksi uusi kohde; kivikautinen asuinpaikka Huttula 2 (Mjtunnus: 1000016949). Vuoden 2010 tutkimustulosten perusteella Kuopion kulttuurihistoriallinen museo antoi lausunnon 25.10.2012, jossa edellytettiin että muinaisjäännökset on tutkittava niiltä osin jotka tulevat jäämään uuden kevyenliikenteen väylän alle tai jotka uhkaavat vaurioitua väylää rakennettaessa. Pohjois-Savon ELY- keskuksen suunnitelmissa oli kevyenliikenteenväylän rakentaminen ensimmäisessä vaiheessa Kirkkotien varrelle, minkä kohdalla sijaitsivat Keskikoulun ja Huttula 2 kiinteät muinaisjäännökset.

Pohjois-Savon ELY- keskus tilasi edellytetyt tutkimukset Mikroliitti Oy:ltä. Museovirasto myönsi tutkimusluvan Tervon Keskikoulun ja Huttula 2 kivikautisten asuinpaikkojen tutkimukselle 19.4.2013 (MV/18/05.04.01.02/2013). Tutkimukset tehtiin kahdessa osassa 19.–31.5.2013 ja 17–19.6.2013, työn kannalta hyvissä olosuhteissa. Tutkimusten kaivaustenjohtajana oli Hannu Poutiainen, kaivausten mittausdokumentoinnista vastasivat Jasse Tiilikkala sekä Tapani Rostedt. Kaivajina olivat Antti Bilund, Janne Kinnunen, Marko Korhonen, Risto Kupiainen, Iikka Meriala, Madeleine Simon-Bellamy, Ida-Sofia Toivonen ja Siiri Tuomenoja.

Löydöt luetteloi Timo Sepänmaa apunaan Olli Eranti. Vain selvästi tai mahdollisesti esihistorialliset löydöt luettelointiin. Selvästi historialliselta ajalta olevat löydöt, kuten myös ilmeisesti esihistorialliset punamultahiput on talletettu näytteinä, joita säilytetään Mikroliitti Oy:n toimitiloissa Espoossa.

Keskikoulu

Maasto on kevyenliikenteenväylän kohdalla tasaista hiekkakangasta, harvapuustoista puisto- maista aluetta ja talojen pihoihin johtavia hiekkateitä. Maaperä paikalla on lähes kivetöntä, lajitunutta hiekkaa ja karkeaa hietaa. Metsän puolella podsolimaannos on varsin hyvin säilynyt. Tutkimuspaikan kohdalla maan pinnan korkeustaso on 102,7 – 102.9 m mpy.

Aiemmissa dokumenteissa tiedot siitä, mistä v. 2010 inventointia edeltävät edeltävät arkeologiset havainnot tarkkaan ottaen ovat peräisin vaihtelevat jonkin verran. Yhden dokumentin mukaan keramiikkaa olisi löytynyt ojan leikkauksesta läheltä aluetta halkovaa katua. Vuoden 2010 kenttätyössä kyseiselle alueelle ja sen ympäristöön tehtiin koekuoppia, ensin harvemmin ja sen jälkeen tiheästi, mikä lopulta johti löytöihin suppealta alalta. Toisiaan lähellä olevasta kolmesta koekuopasta löytyi keramiikkaa, muuta löytömateriaalia ei paikalla tavattu. Muinaisjäännöstä arvioitiin olevan noin 12 m matkalla kevyenliikenteenväylän linjauksella. Vuoden 2010 tutkimusten havainnot ovat esitettyinä ha kartalla sivulla: 8.

Vuonna 2013 museoviranomaisten alkuperäisen lausunnon (Kuopion kulttuurihistoriallinen museo 25.10.2012) mukaisesti tarkoitus Tervon Keskikoulun kivikautisella asuinpaikalla oli kaivaa pois väylän ja tien väliin jäävä kaistale, johon oli suunniteltu viheralueen perustamista. Arkeologisen maastotyön aikana rakennussuunnitelmia kuitenkin päätettiin muuttaa siten, että viher-

alueen perustamisesta luovuttiin. Toisaalta kävi ilmi, että kolmen metrin levyisen väylän rakentaminen kyseisellä paikalla vaatisi enimmillään noin viiden metrin levyisen työskentelyalueen. Edellä mainittujen seikkojen perusteella paikalla päädyttiin tekemään koekaivauksen tyyppinen arkeologinen tutkimus, jonka tarkoitus oli selvittää, ulottuuko kivikautinen asuinpaikka kevyenliikenteen väylän perustamisalueelle saakka.

Kenttätyössä tehtyjen arkeologisten havaintojen perusteella voitiin päätellä, että paikalla oli pesäkkeisesti kivikautisia löytöjä. Niistä osa osui suunnitellun kevyenliikenteen väylän ja/tai sen työskentelyalueen kohdalle, sekä muinaisjäännöksen suojelun kannalta tarpeellisen suoja-alueen puolelle. Toukokuussa, kenttätyön kuluessa, alueesta oli kuitenkin mahdollista tutkia vain osa koekaistoin. Niiden perusteella voitiin arvioida, että kivikautisia löytöjä olisi todennäköisesti myös muualla tulevan kevyenliikenteen väylän kohdalla. Tulisijaa tms. kiinteää rakennetta ei koekaistojen kohdalta löytynyt, mutta pienialaisina ja yksittäisinä rakenteina ne eivät välttämättä paljastu suhteellisen kapeita koekaistoja kaivamalla.

Kenttätyön ja sen tulosten perusteella museoviranomaisten ja Pohjois-Savon ELY-keskuksen sekä, Mikroliitti oy:n välillä sovittiin, että arkeologisia kaivauksia täydennettäisiin kesäkuussa tarpeelliseksi ja riittäväksi arvioidulla tavalla.

Menetelmät

Toukokuussa 2013 paikalle kaivettiin neljä noin metrin levyistä koekaistaa: nro 2, pohjoisluode-eteläkaakkosuuntainen koekaista kevyenliikenteen väylän itäreunan kohdalle, nro 4 edelliseen nähden poikittaisena yli tulevan väylän; nro 1, pohjois- – eteläsuuntaisena kevyenliikenteen väylän keskiliinjasta itään, nro 3 edelliseen nähden poikittaisena yli tulevan väylän (koekaistojen kaivausala yhteensä noin 20 m²). Vuoden 2010 arkeologisessa kenttätyössä paikalle oli kaivettu 11 koekuoppaa, joista kolmesta oli tullut löytöjä; kaksi koekuopista oli vuoden 2013 koekaistan kohdalla (kevyenliikenteen linjan kohdalle kaivetuista koekuopista ei vuoden 2010 kenttätyössä tullut löytöjä).

Kesäkuussa 2013 paikalle avattiin seitsemän suhteellisen pienialaista aluetta, lähinnä koekaistoja, joilla täydennettiin toukokuussa tehtyä kaivausta. Kenttätyön dokumentoinnin yhteydessä niille annettiin kirjaintunnukset A - G. Kaivausmenetelmänä oli tasokaivaus, jossa kaivauskerroksen ohjeellinen paksuus oli 5 cm. Kerrosten väliset tasot dokumentoitiin. Kaivettu maaines seulottiin 4 mm silmäkoon seulaverkoilla varustetuilla kuivaseuloilla. Löydöt otettiin talteen n. ±15 cm tarkkuudella. Löytöpaikkojen mittausdokumentointi tehtiin takymetrillä.

Havainnot

Havainnot toukokuussa 2013

Koekaista 1

Ensimmäisestä kaivauskerroksesta löytyi kaistan pohjoispäästä hieman keramiikan hippuja ja yksi palaneen luun kappale. Toisesta kerroksesta tuli keramiikan murusia, palanutta luuta ja kvartsia laajemmalta alueelta. Kolmannesta kerroksesta, pohjoispäästä löytyi pienialaisena keskittymänä kampakeramiikkaa ja hiukan palaneen luun siruja kuten myös kaistan keskivaiheilta joskin hajanaisesti. Ei rakenteita.

Koekaista 2

Pohjoispäästä tuli runsaasti kampakeramiikkaa keskittymänä. Samalta kohdalta löytyi useita pieniä piikivisiä iskoksia ja palanutta luuta sekä kvartsia. Keskittymän läheltä tuli rikkoutunut kivitaltta ja tököttiä (koivuntuohitervaa). Jonkin verran löytöjä tuli myös koekaistan keskivaiheilta.

Kerroksittain tarkasteltuna ensimmäisestä kerroksesta, ojan pohjoispäästä, tuli vain vähäisiä löytöjä. Toisesta kerroksesta, koekaistan pohjoisosasta, tuli kourakaupalla tyypillistä kampakeramiikkaa ja rikkoutunut kivitaltta. Kolmannesta kerroksesta, kaistan eteläpäästä tuli hieman keramiikan muruja. Pohjoispäästä löytöjä saatiin selvästi enemmän: keramiikkaa, kvartsia keskittymänä, pii-iskoksia, punamultaa, kaikki samasta keskittymästä. Neljännestä kerroksesta ei enää löytöjä, joten alue meni pohjaan (asia tarkistettiin vielä 1x1 m ruudulla ja kairauksin).

Koekaista 3

Itäpäästä löytyi muutamia keramiikan muruja ja palaneen luun siruja, jonkin verran myös kaistan keskivaiheilta. Löydöt olivat kaikkiaan vähäisiä ja hajanaisia. Ei rakenteita eikä muita havaintoja. Toisesta kerroksesta tuli hieman luunmuruja ja keramiikan siruja.

Koekaista 4

Löytöjä ei tullut mistään kerroksesta. Kolmannen kerroksen jälkeen kaivettiin koekaistan keski-osassa ja toisessa päässä noin 1x1 m kokoiset ruudut muuta tasoa syvemmälle. Niistä ei tullut löytöjä, kulttuurikerrosta eikä rakenteita. Niissä todettiin täysin puhdas hiekka. Koekaista tarkistettiin vielä kairaamalla ja paikalla havaittiin normaali harmaa hiekka.

Yhteenvetona voidaan sanoa, että löydöllisten koekaistojen löydöt keskittyvät kerroksiin 2 ja 3 (yhteensä 62 löytönumeroa), ja ne lähes loppuivat 3. kerroksen jälkeen (neljännestä kerroksesta vain 7 löytönumeroa). Neljännän kerroksen jälkeen ei löytöjä tullut enää lainkaan. Löydölliset kerrokset olivat paksuudeltaan yhteensä noin 15 – 20 cm eli suhteellisen ohuet.

Havainnot kesäkuussa 2013

Alue A

Alue A avattiin koekaistan 2 viereen sen itäpuolelle, laajuus 1x3 m.

Ensimmäisestä kerroksesta ei paljastunut löytöjä eikä anomalioita. Toisesta kerroksesta tuli koko alueelta runsaasti keramiikkaa ja lisäksi piikivisiä artefakteja, kvartsi-iskoksia, palanutta luuta, kuonaantunutta materiaalia ja lohkottua kiviainesta. Löytöjä tuli erityisesti ojan eteläosasta, jossa oli havaittavissa myös punertavanruskeaa maa-ainesta, kulttuurikerrosta.

Kolmannesta kerroksesta tuli samoin runsaasti löytöjä: saviastianpaloja, mahdollisia savi-idolin katkelmia, miniatyyriastian kappale, piikivinen nuolenkärki, kvartsi-iskoksia, piikivi-iskoksia, mahdollisesti viherliusketta (isketty kappale) ja palanutta luuta. Tummanruskea kulttuurimaa alueen eteläosasta hävisi lähes kokonaan.

Neljännestä kerroksesta löytyi edelleen keramiikkaa, jota oli yhdessä kohtaa selvänä keskittymänä, muualla hajanaisesti. Lisäksi löytyi kvartsiitista valmistettu nuolenkärki, kvartsi- ja piikivi-iskoksia sekä palanutta luuta.

Viidennestä kerroksesta, alueen pohjoisosasta löytyi vielä pieniä kvartsi- ja piikivi-iskoksia, pieniä keramiikan muruja. Kuudennesta kerroksesta ei enää tullut löytöjä, ja siten alue meni ns. pohjaan.

Alue B

Alue B avattiin koekaistan 2 viereen sen länsipuolelle. Pohjoisosa oli metrin levyinen koekaista, eteläosa hieman isompi laajennus.

Ensimmäisestä kerroksesta löytyi hieman kvartssia, ei muita löytöjä. Toisesta kerroksesta löytöjä tuli koko alueelta mutta vain hajanaisesti. Kolmannesta kerroksesta löytyi laajennusosasta yksi pala keramiikkaa. Neljännestä kerroksesta ei löytöjä tullut lainkaan, joten alue meni pohjaan.

Alue C

Alue C avattiin koekaistojen 3 ja 4 väliselle kohdalle, laajuus 1x1 m. Siitä kaivettiin neljä kerrosta, joista ei tullut muita löytöjä kuin yksi kivi (3. kerroksesta), jossa mahdollisesti punamultaa.

Alue D

Alue D avattiin koekaistoista 2 ja 4 pohjoiseen, laajuus 1x3 m. Ensimmäisestä kerroksesta ei tullut löytöjä.

Toisesta kerroksesta löytyi keramiikan muruja, piikivi- ja kvartsi-iskos sekä mahdollisesti tököttiä eli koivuntuohitervaa eli purupihkaa. Lisäksi löytyi kampakeraamisen miniatyyriastian kappale. Itäosassa paljastui punaruskea maa-alue, johon löydöt keskittyivät, sekä muutamia nyrkin-kokoisia kiviä ryhmänä.

Alue E

Alue E avattiin kenttätyön aikana havaitun matalan ja heikosti erottuneen kuopanteen kohdalle, sen toiselle puoliskolle, laajuus 1x2 m. Paikalla todettiin kairauksessa mahdollista kulttuurikerrosta (hiiltä, nokea, humusta sekoittuneena kivennäismaahan) noin 0,8 m syvyydelle saakka pinnasta mitattuna.

Ensimmäisessä tasossa näkyi nokinen, humuksen ja kivennäismaan sekainen pyöreähkö alue, jota peitti normaalia paksumpi turvekerros. Pintamaasta löytyi muutamia nykyaikaan ajoitettavia rautanuloja. Toisessa tasossa oli havaittavissa selvä, pyöreähkö, hiekkaan rajautuva noki-maa-alue, halkaisija 1 m. Ei löytöjä.

Kaivamista jatkettiin tasoina 20 cm ilman, että tuli mitään löytöjä tai ilmeni rakenteellisia yksityiskohtia tasossa. Sen jälkeen tehtiin leikkaus poikki kuopanteen pohjaan saakka. Löytöjä ei tullut edelleenkään, mutta pohjakerroksista tuli entistä enemmän nokea ja hiiltä.

Kyseessä todettiin olevan kuoppamainen rakenne (syvyys turpeen pinnasta 0,5-0,8 m, maksimihalkaisija 1,3 m), joka rajautui selvästi ympäröivään hiekkaan.

Alue F

Alue F oli 1x1 m kokoinen koeruutu. Siitä kaivettiin viisi kerrosta tasoittain. Ei löytöjä eikä, muita havaintoja.

Alue G

Alue G avattiin alueiden A ja D väliselle kohdalle, laajuus vajaat neljä neliötä. Ensimmäisestä kerroksesta ei löytöjä. Toisesta kerroksesta löytyi hyvin pieniä saviastian siruja, hieman piikivi-iskoksia ja kvartsi-iskoksia sekä palanutta luuta.

Kolmannesta kerroksesta tuli hiukan keramiikan muruja alueelta paljastuneen humuspitoisen läikän, mahdollisesti hiiltyneen ja maatuneen juuren jättämä jälki, ympäriltä. Toisaalta paikalla havaittiin myös muutamia pieniä rapautuneita (palaneita) kiviä, joiden seassa hiiltä ja nokea.

Neljännestä kerroksesta löytyi pari kvartsi-iskosta ja pala keramiikkaa. Tasossa erottui pyöreähkö läikkä (vrt. ed. 3. krs), jonka halkaisija 46 cm. Viidennestä kerroksesta ei enää löytöjä eikä anomalioita, joten todettiin kaivetuksi pohjaan – kulttuurikerroksen alapuolelle.

Löydöt

KM: 39832: 1-264

Laji	määrä	paino g	alanumeroita
hiomakivi / katkelma	3	906,4	3
keramiikka	1059	1091	129
kiviesine	1	33,7	1
kiviesineen katkelma	4	2,8	4
kivilaji-iskoksia	7	169,4	4
kvartsi-iskoksia	95	101	50
kvartsiesine	1	1,2	1
kvartsiesineen katkelma	2	4,9	2
kvartsiitti-iskos	2	8,5	2
kvartsiytimen katkelma	1	6,8	1
luuesineen katkelma	1	0,6	1
palanutta luuta	64	11,5	24
palanutta savea	12	20,2	8
pii-iskoksia	43	4,6	28
piiesine	2	2,1	2
piiesineen katkelma	2	1,1	2
purupihkaa	7	2,4	1
saviesineen katkelma	1	6,6	1

Keramiikka

Keramiikka voidaan jakaa karkeasti kahteen ryhmään:

- 1) Hiekka- tai kivimurskasekoitteinen keramiikka, jossa koristeluna kuoppia ja kampa-leimaa. Kyseessä on tyypillinen – tai myöhäiskampakeramiikka. Tähän ryhmään voidaan lukea pienten kuppien palat. Alanumerot 116 ja 170 ovat aivan ilmeisesti samasta astiasta. Kyseessä on ollut suuosan halkaisijaltaan arviolta 5 cm:n kokoinen pieni kuppi, joka on koristeltu pienillä kuopilla ja kampaleiman kaltaisilla painanteilla. Koristelun perusteella tämä kuppi on peräisin kampakeraamiselta ajalta.
- 2) Hiekka- ja kiillesekoitteinen keramiikka. Hyvin haurasta. Koristeluna pieniä kuoppia ja ohutta kampaleimaa. Vaikuttaa varhaismetallikautiselta Sarsa-Tomitsan –keramiikalta, mutta määrittely on epävarma, koska reunapalat puuttuivat.

Palanut savi ja saviesineet

Palanutta savea löytyi 13 kappaletta. Ainakin yksi pieni kaarevaksi taivutetun puikon muotoinen kappale saattaa olla savi-idolin katkelma (alanro 199).

Kiinnostavan ryhmänsä palaneen saven joukossa muodostavat latteat kappaleet, joiden toisella pinnalla on ”negatiivista” kampaleimaa – siis kampaleimaa kohoumina. Kappaleet lienevät syntyneet siten, että saven palaa on painettu kampaleimakoristeisen astian pintaan, jonka jälkeen kappale on palanut. Koska tällaisia kappaleita oli useita (ainakin alanrot 40, 122, 172), ei kyseessä liene satunnainen ilmiö. Kappaleet saattavat liittyä johonkin viimeistelyvaiheeseen saviastioiden valmistuksessa – esimerkiksi pinnan loppusilaukseen ennen polttoa.

Pii

Alueelta löytyi 49 piin kappaletta, joista 4 oli esineitä tai esineen katkelmia, loput 45 iskoksia. Joukossa on yksi pieni nuolenkärki (alanro 201), ilmeisesti kampakeraamiselta ajalta.

Kvartsi ja kvartsiitti

Kvartsi- ja kvartsiittimateriaalin (101 kpl) joukossa oli 3 kvartsiesinettä tai katkelmaa sekä yksi ytimen katkelma. Ajoittavia löytöjä näiden joukossa ei ole. Joukossa on yksi nuolenkärjen katkelma (alanro 233)

Kiviesineet ja –iskokset

Alueelta löytyi 1 ehjä kiviesine ja 4 kiviesineen katkelmaa. Lisäksi löytyi 7 kappaletta kivilaji-iskoksia ja 3 hiomakiveä tai sellaisen katkelmaa. Ehjä kiviesine (alanro 31) on hieman epä-säännöllisen muotoinen taltta, joka ei edusta mitään tiettyä talttatyyppeä. Kiviesineen katkelmat ovat pieniä siruja määrittämättömistä kiviesineistä.

Luuesine

Palaneen luun joukosta löytyi yksi luuesineen katkelma. Kyseessä on pieni puikkomainen, poikkileikkaukseltaan pyöreä, määrittämättömän esineen katkelma (alanro 9).

Yhteenveto

Löytöjen perusteella tutkimusalueilla on asuttu useiden vuosituhansien aikana eri otteisiin. On huomioitava, että tutkitut alat ovat pieniä osa laajasta, pitkäaikaisesta asuinpaikka-alueesta, joka on suureksi osin tuhoutunut historiallisen ajan maankäytön ja etenkin viimeisen sadan vuoden aikaisen taajama-asutuksen rakentamisen seurauksena. Myös tässä yhteydessä tutkitut, kohtalaisen hyvin säilyneet alueet, olivat jossain määrin häiriintyneet nykyaikaisen maankäytön ja rakentamisen seurauksena (varsinkin Huttula 2). Kun a) alueilta ei todettu selviä kiinteitä esihistoriallisia rakenteita, joihin osa löydöistä voitaisiin kytkeä, b) löytöaineisto on tuhansien vuosien ajalta, c) alueet ovat osaksi häiriintyneitä, d) suuri osa löytöaineistosta (mm. kvartsit, piit) voivat olla peräisin eri asutusperiodeilta ja e) alueet olivat pieniä otoksia laajasta asuinpaikka-alueesta, eivät löydöt ja havainnot mahdollista luotettavaa aineistoa asuinpaikkojen sisäisten rakenteiden tutkimiseen.

Aineiston perusteella voidaan kuitenkin tehdä erilaisia huomioita. Alla joitakin:

- asuttu ainakin noin 4000 – 3000 eKr. sekä ilmeisesti noin 1500-500 eKr. Perustuu keramiikka-aineistoon.
- alueella on työstetty kvartsia, kvartsiittia, piitä ja muita kivilajeja
- alueella tai sen tuntumassa lienee valmistettu saviastioita. Tähän viittaavat mahdollisesti astioiden valmistukseen liittyvät palaneen saven kappaleet.

Löytökuvia

Saviastian paloja

Taltta

Yhteenveto

Kevenliikenteen väylän alue tutkittiin arkeologisesti loppuun, samoin rakentamiseen tarvittava alue ja muinaisjäännöksen suojelun kannalta riittäväksi katsottu alue. Täydentävässä jatko-kaivauksessa alueesta tutkittiin noin 20 m² aiemman jokseenkin saman laajuisen alueen lisäksi. Löytöjä kaivauksessa kertyi useita satoja, erityisesti ns. tyyppillistä kampakeramiikkaa. Muita löytöjä ovat mm. nuolenkärjen ja kiviesineiden katkelmat. Kivikautisen aineiston lisäksi alueella todettiin ja kaivauksin tutkittiin historiallisen ajan hiilimiilu.

Huttula 2

Asuinpaikka sijaitsee aivan maantien vieressä, lähellä muinaisrannan törmää. Löytöpaikka on vanhaa peltoa ja maatilain reuna-alueita, joka on sittemmin metsittynyt. Alueella on kuoppia ja kaivantoja soranoton ja muun myöhäisen maankäytön jäljiltä sekä pienialainen levike lasten leikkipaikan tuntumassa. Silmänvaraisten havaintojen ja kairausten nojalla arvioituna oli ilmeistä, että alueella on aikojen kuluessa kaivettu maaperää sekä kasattu ja siirretty maa-ainesta useissa kohdissa. Vanhalla peltoalueellakin maanmuokkauksen vaikutus ulottuu 15 – 40 cm:n syvyyteen. Tutkimuspaikan kohdalla maan pinnan korkeustaso on 102,6- 120, 8 m. mpy.

Vuoden 2010 tarkkuusinventoinnin havaintojen perusteella näytti siltä, että muinaisjäännöksen kohdalla säilynyttä maaperää oli jäljellä vain hyvin vähän, ainakin kevyenliikenteen väylän kohdalla. Löytöjä tavattiin suppealta alalta kolmessa koekuopassa: hieman keramiikkaa, palanutta luuta ja kvartsia. Muinaisjäännöstä todettiin koekuopituksen perusteella olevan 11 m matkalla kevyenliikenteenväylän linjauksella. Kartta vuoden 2010 tutkimusten havainnoista sivulla: 8

Vuoden 2013 kaivauksessa oli museoviranomaisten lausunnon mukaisesti tarkoitus kaivaa pois väylän alle jäävä osa, n. 11 x 4 m laajuinen alue.

Menetelmät

Paikalle avattiin aluksi noin neljän metrin levyinen ja 11 m pituinen kaivausala, jota myöhemässä vaiheessa laajennettiin. Kaivausmenetelmänä oli tasokaivaus, jossa kaivauskerroksen ohjeellinen paksuus oli 5 cm. Kerrosten väliset tasot dokumentoitiin. Kaivettu maa-aines seulottiin 4 mm silmäkoon seulaverkoilla varustetuilla kuivaseuloilla. Löydöt otettiin talteen n. ±15 cm tarkkuudella. Löytöpaikkojen mittausedokumentointi tehtiin takymetrillä. Kaikki lastoilla ja/tai lapiolla kaivettu maa-aines seulottiin 4 mm silmäkoon kuivaseuloilla.

Havainnot

Turpeen ja humuksen poiston yhteydessä, avatun 11 x 4 m alueen lounaisosasta, polun kahden puolen, viisi palaa keramiikkaa, joista neljässä on kuoppakoristelua ja yhdessä asbestisekoitetta. Löytöjen perusteella aluetta laajennettiin etelään ja länteen yhteensä 12 m². Pintamaan poiston jälkeen alueen taso (lähtötaso, nollataso) valokuvattiin ja vaaittiin. Tasossa oli havaittavissa (tallaantuneen kulku-uran kohdalla) paikalle ajatun soran ja humuksen sekaista kivennäismaata. Nollatasosta alaspäin kaivettaessa todettiin lisäksi, että pistotien kohdalla, leikkipaikan vieressä oli kerros paikalle ajettua soraa, vanhan pihatien pohjaa.

Myöhemmin kertoi Timo Korhonen, Eerikkälän tilan isäntä, että paikalla oli hänen nuoruudessaan ollut kuivuri (purettu noin 40 vuotta sitten), johon hän oli ajanut viljakuormia. Timo Korhosen mukaan nykyisen leikkipaikan kohdalla olleeseen kuivuriin johti ajosilta (esihistoriallisen asuinpaikan reunan tuntumasta). Korhosen kertoman perusteella selvisi, että juuri sillä kohdalla, jossa kaivauksessa todettiin tien perustamis- ja käyttökerroksia, oli ollut pistotie kuivurille. Muualla kaivausalueella todettiin, että ylemmissä kerroksissa oli monin paikoin sekoittunutta hiekkaa, nokea ja hiiltä, jotka vaikuttivat olevan peräisin historiallisen ajan toiminnoista. Päätelmää tuki paikalta löydetty materiaali: kuona, kuonaantunut materiaali ja tiilenkappaleet. Kaivauksen perusteella näytti siltä, että paikalla oli häiriintymättömän podsolikerroksen B-horisonttia jäljellä 5-7 cm; ylin osa oli sekoittunut historiallisella ajalla.

Kaivausalueen eteläosasta löydettiin 1. kerroksesta useita paloja kampaleimoin ja kuopin koristeltua keramiikkaa, sekä asbestikeramiikkaa ja koristelematonta keramiikka ja myös pari kvart-

si-iskosta. Eteläosan keskivaiheilla havaittiin nokista hiilipitoista kivennäismaata, jossa oli rautakuonaa ja kuonaantunutta materiaalia sekä leikattua pronssilevyä, leikattujen pronssivartaiden / -kappaleiden katkelmia, (mm. yksi pienen pronssikulkusen katkelma mahdollinen leh-mänkello) sekä rautaesineiden kappaleita, mm. alkeellinen koti/pajatekoinen viila.

Mustan nokimaa-alueen keskellä havaittiin pienialainen kiveys, jossa oli keskittymänä runsaasti kuonaa. Samasta paikasta löytyi myös kaksi palaa kivikautista keramiikkaa. Vastaavalla tavalla sekoittuneena samasta kerroksesta mutta muutamilta muilta kohdilta löytyi rautarajua, kuonaa ja kivikautista keramiikkaa. Kyseisessä sekoittuneessa kerroksessa todettiin lisäksi, että alueen eteläosassa oli noin 10 cm ajettua (keskikarkeaa, vaaleaa, löysää) hiekkaa (ei podsolia), jonka alapuolella tuli esiin tumma, nokinen, hienorakeinen ja tiivis hiekka. Sen alapuolella taas oli hienoa hiekkaa, jossa oli jäljellä rippeitä podsolikerroksen B-horisontista / asuinpaikan kulttuurikerroksesta. Pohjoisosassa todettiin vastaavankaltainen ilmiö. Maantien vierustalla, noin metrin leveydellä ja koko kaivausalueen mitalla, todettiin maantiesorakerros, josta ei juuri tullut löytöjä.

Havaintojen perusteella esihistoriallisen asuinpaikan ylimmät kerrokset olivat totaalisesti sekoittuneet myöhemmän historiallisen ajan toiminnassa. Kivikautisia löytöjä tuli lisäksi hiekkakerroksesta, jota oli levitetty alkuperäisen maanpinnan päälle. Siten esihistorialliset löydöt kyseisestä kerroksesta eivät olleet oikeilla alkuperäisillä paikoillaan, vaan ne olivat joutuneet löytöpaikalle ilmeisesti jostain lähiympäristöstä, todennäköisesti niistä pienistä hiekkakuopista, joita alueella on useita.

Yhteenvetona ensimmäisen kaivaustason ilmiöistä ja havainnoista voi todeta seuraavaa. Alueen pohjoisosassa, noin 4 m matkalla, oli maantiesorakerros, jonka päällä, osittain läikkinä, oli ruskeaa hienoa hiekkaa. Se näkyi maantiesorakerroksen yläpuolella niin tasossa kuin leikkauksessa. Alueen eteläosassa oli vaalean hiekan ja tumanharmaan hiekan alue, jossa vaalea hiekka meni stratigrafisesti harmaan päälle. Ilmiö näkyi leikkauksessa, joskaan ei kauttaaltaan, vaan paikoin turpeen alapintaan saakka tuli harmaa hiekka, paikoin vaalea. Harmaan hiekan seassa oli humusta ja nokea, jota oli selvästi myös tummempina läikkinä. Kaivausalueen keskivaiheilla oli vaalean hiekan, harmaan hiekan ja maantiesoran sekä selvästi nokisen ja hiiltä sisältäneen kerroksen alue, josta tuli runsaasti kuonaa. Alueella oli lisäksi pienialainen kiveys, jonka kivet olivat rapautuneita ja jossa oli kuonaa keskittymänä.

Ensimmäisen kerroksen ja tason havaintojen perusteella jatkettiin kaivamista toisessa kerroksessa metrin levyisenä kaistana kaivausalueen länsireunassa sekä siihen nähden poikittaisena kaistana alueen eteläreunassa. Kaistasta, pohjoisosan puolelta tuli yhdestä kohtaa maantiesorakerroksen vaiheilta samasta kerroksesta vierekkäin betonirummun kappale ja kuonaa. Alueen keskivaiheilla 1. tasossa näkyneen tumman maan vierestä paljastui hiekan alta vahva hiili- ja nokikerros, jossa oli suuria hiilenkappaleita, tiiltä, vihertävää hyvälaatuista, lähes kirkasta tasolasia, rautarajun kappaleita, leveäkantainen rautanaula sekä runsaasti kuonaa ja kuonaantunutta materiaalia. Alueen laajennuksen luoteiskulmasta paljastui samoin vaalean hiekan alta tumma nokinen kerros ja vaaleasta hiekasta (paikalle tuodusta) selvä kvartsi-iskos. Poikittaisesta ojasta tuli hieman kuonaa ja yksi rautaköntti. Pitkittäisen kaistan eteläpäästä tuli kampakaleimakoristeista keramiikkaa vaaleasta hiekasta tumman kerroksen yläpuolelta. Sekoittuneesta kerroksesta, pitkittäisestä kaistasta sen keskivaiheilta, tuli nokisen maan vierestä kvartsi-iskos.

Ensimmäisestä kerroksesta sekä koekaistoista saatujen havaintojen perusteella oli pääteltävissä, että ylimmät tasoitehiekk- ja pajakerrokset sekä kivikautiset asuinpaikkakerrokset olivat sekoittuneet ja tuhoutuneet lähes totaalisesti. Niiden alapuolella oli kuitenkin jäljellä esihistorial-

lisen asuinpaikan säilynyttä kulttuurikerrosta. Havaintojen perusteella päädyttiin siihen ratkaisuun, että tasoitehiekkakerrokset ja pajakerrokset poistettiin kaivinkoneella.

Heti sekoittuneiden kerrosten alapuolelta, jossa oli vielä rippeitä pajakerroksesta, tuli kivikautisia löytöjä kuten keramiikkaa. Ensimmäisestä varsinaisesta kivikautisesta kaivauskerroksesta alkoi tulla runsaasti kuoppa- ja kampaleimakoristeista keramiikkaa, asbestisekoitteista keramiikkaa, kvartsi-iskoksia, palanutta luuta, palamatonta luuta (hampaita, sorkkaeläimen), hieman naarmupintaista keramiikkaa, piinuolenkärjen katkelma, kaksi saviesineen (mahdollisesti idolin) katkelmaa. Löytöjä tuli koko avatulta alueelta kauttaaltaan, minkä takia aluetta laajennettiin kaivinkoneella sekä länteen että pohjoiseen. Uusi laajennusosa kaivettiin suoraan säilyneeseen kivikautiseen kerrokseen ja työ viimeisteltiin lapiolla ja lastoilla. Laajennusalueella kaivettiin kaivinkoneella suoraan 4. kerrokseen saakka. Kerroksen puhdistuksessa alueelta tuli yksi runsaslöytöinen keramiikkakeskittymä läheltä tienreunaa, muutoin pohjoisosa oli suhteellisen vähälöytöinen verrattuna ydinalueeseen.

Neljännessä kerroksessa eikä sen jälkeisessä tasossa ollut esihistoriallisia rakenteita, mutta kaivausalueen kaakkoisnurkassa oli nokimaa-alue ja kiveystä, pajarakennetta. Myös muualla alueella oli paikoin nokea ja hiiltä läikkinä, joten neljäs kerros oli vielä jossain määrin sekoittunut. Neljännessä kerroksessa tuli vähiten löytöjä alueen pohjoispäästä sekä tien puoleisesta reunasta ja eteläpäästä. Selvästi eniten löytöjä tuli kaivausalueen keskivaiheilta.

Viidennessä kerroksessa löytöjä tuli edelleen runsaasti keskialueelta runsaasti löytöjä, myös mahdollisia idolin kappaleita, mutta ei rakenteita. Kaakkoisosassa tosin oli ainakin kolme pientä hiiltynyttä pystypuun paikkaa, joissa puunsiyöt oli selvästi pystyssä. Lisäksi oli yksi kohta, jossa puunsiyöt olivat vinossa eivätkä suoraan pystyssä. Keskialueella taas oli isompi hiiltyneen puun alue, jossa syyt osittain selvästi pystyssä. (Viidennessä kerroksesta lähtien kaivettiin lapiolla seuloen maa-aines 3,8 mm silmäkoon seulalla ja löydöt otettiin talteen noin 40x40 cm alueittain)

Kuudennessa kerroksessa oli radikaalisti vähemmän löytöjä kuin edellisessä kerroksessa. Löytöjä oli edelleen selvästi eniten alueen keskivaiheilta, jossa myös oli eniten ja yhtenäisimmin jäljellä kulttuurikerrosta/B-horisonttia. Sen pohjois- ja eteläpuolella oli C-horisontissa vain suhteellisen vähän löytöjä paitsi alueen kaakkoiskulmassa, jossa, kaapelikaivannon vieressä, sen itäpuolella, löydöt ja punertava hiekka jatkuivat syvempään. Tietyillä kohdilla eteläosassa löydöt loppuivat kuudennessa kerroksessa kokonaan. Keskivaiheilta löyteinä tuli mm. piikivinen pyörökaavin ja hiotun kiviesineen katkelma sekä piikivisen nuolenkärjen katkelma, karkiosa. Koilliskulmasta tuli lisäksi mahdollinen poikkiteräinen kvartsinuolenkärki.

Seitsemännestä kerroksesta tuli enemmän löytöjä enää vain alueen keskivaiheilta, muualta niitä saatiin hajanaisesti muutamia. Keskialueelta, josta saatiin eniten löytöjä, paljastui ruskea kulttuurikerros. Siitä löytyi suhteellisen runsaasti kvartsia ja palanutta luuta sekä jonkin verran asbestikeramiikkaa. Kulttuurimaan vieressä oli nokimaa-alue (halkaisija 50x30 cm), jossa oli vähän hiiltä ja joka rajautui selvästi puhtaaseen hiekkaan niin horisontaalisesti kuin vertikaalisesti.

Kahdeksannessa kerroksessa oli vaaleaan puhtaaseen hiekkaan sekä hieman punertavaan hiekkaan rajautuneen ruskean kulttuurikerroksen alueita, joista tuli varsin runsaasti löytöjä, erityisesti kvartsia, suhteellisesti selvästi enemmän kuin ylemmistä kerroksista. Lisäksi tuli jonkin verran kampakeramiikkaa, mutta sitäkin enemmän löytyi asbestikeramiikkaa. Lähellä kaapelikaivantoa oli selvä nokinen ja harmahtava kulttuurikerros, jonka keskivaiheilla oli runsaasti hiiltä, palanutta luuta ja kvartsia sekä asbestikeramiikkaa sisältänyt kerros. Ko. kerros näkyi myös

kaivannon länsiseinämässä puhtaamman vaalean hiekkakerroksen alapuolella, samoin se näkyi kaapelikaivannon kohdalla osittain seinämässä.

Kahdeksannen kerroksen jälkeen kaivausalue meni pohjaan myös keskiosasta, mutta puhtaan hiekkaan rajautuneena erottui vielä muutamia pieniä ja selvärajaisia kulttuurimaa-alueita (9. krs). Niistä yksi oli ruskea pienempi kulttuurimaaläikkä (halkaisija 20 cm), josta tuli kvartsia, mm. kvartsikaavin. Läikän syvyys viereisen tason eli ns. puhtaan maan pinnasta oli 13 cm. Isommasta kulttuurimaaläikästä (9. tasossa halkaisija 47 – 57 cm) tuli palanutta luuta, kvartsia, keramiikkaa ja pieniä hiilenpaljoja.

Kaivausalueen itäseinämän tuntumassa ja osin seinämässä oli kuoppamainen kulttuurimaa-läikkä (syvyys maanpinnasta noin 65 cm), jossa oli palanutta maata, hiiltä, kvartsia ja palanutta luuta; ympärillä oli ”puhdas” maa-alue.

Länsiseinämän leikkauksen kohdalla, jossa oli havaittavissa kulttuurikerrosta, oli kaivettu maanpinnasta lähtien noin 60 cm:n syvyyteen. Pinnasta lähtien kerrokset leikkauksessa olivat seuraavat: Sekoittunut/humuskerros, jossa paja- ja/ mahdollisesti myös palokerros 24 cm, sen alla punertava kerros kulttuurikerrosta ja podsolimaannoksen B-horisonttia 14 cm, sen alla vaalea lähes puhdas kerros 12–16 cm, sen alapuolella harmaa kulttuurikerros, jossa hiiltä 10–13 cm, sen alla puhdas hiekka.

Kaivausalueen lounaiskulmauksessa oli leikkauksessa erotettavissa ylinnä turve, jonka alla oli sekoittunut soran sekainen kerros 18 cm, sen alla hiekka 5-10 cm, sitten pajakerros 14–17 cm ja sen alla punertava hiekka 12–15 cm.

Löydöt

KM 39833: 1-1851

Laji	määrä	paino g	alanumeroita
asbestia	4	10,9	4
hiomakivi	3	298,1	3
keramiikka	1962	3326	757
kiviesine	1	14,2	1
kiviesineen katkelma	7	37,1	7
kivilaji-iskoksia	10	50,6	8
kuparipeltiä	2	1	2
kvartsi-iskoksia	1342	1635	514
kvartsiesine	15	35,4	15
kvartsiesineen katkelma	26	33	25
kvartsiitti-iskoksia	14	50,4	13
kvartsiittiesine	1	9,6	1
kvartsiittiytimen katkelma	1	28,6	1
kvartsiytimen katkelma	2	5,8	2
luuesineen katkelma	2	0,8	2
palanutta luuta	1078	107,9	397
palanutta savea	138	144	75
pii-iskoksia	7	2,9	7
piiesine	2	2,9	2
piiesineen katkelma	4	1,6	4

piiydin	1	7,4	1
purupihkaa / tököttiä	6	8,2	2
saviesineen /idolin katkelma	6	12,2	6
talkkia	1	1,1	1

Keramiikka

Keramiikkaa eli saviastioiden paloja oli useista eri tyyppisistä ja ikäisistä astioista. Sekoitteet vaihtelivat suuresti, mutta lähes kaikissa paloissa oli enemmän tai vähemmän asbestia sekoitteena. Kiinnostava ero Keskikoulun tutkimusalueeseen on se, että siellä ei taas ollut lainkaan asbestia astioiden sekoiteaineena.

Huttula 2-tutkimusalueen keramiikka voidaan jakaa karkeasti neljään ryhmään:

- 1) Hiekka- / kivimurskasekoitteinen keramiikka, jossa on jonkin verran lisäksi asbestia sekoitteena. Koristeluna kuoppia ja kampaleimoja. Astian suu hieman sisäänpäin paksunnettu. Kyseessä on tyyppinen – ja joidenkin palojen kohdalla ilmeisesti myöhäis-kampakeramiikka (mm. alanro 529)
- 2) Asbestisekoitteinen sileäpintainen keramiikka. Astian reuna on suora, reunan päällys hieman sisäänpäin paksunnettu. Kyseessä on myöhäisneoliittinen keramiikka, mahdollisesti Kierikin keramiikka. (mm. alanro 1357)
- 3) Runsaasti karkeaa asbestikuitua sisältävä keramiikka. Koristeluna pieniä nelikulmaisia painanteita. Kyseessä on varhais- / keskineoliittinen ns. varhainen asbestikeramiikka, joka ajoittuu osin samanaikaiseksi, osin joitakin vuosisatoja vanhemmaksi kuin tyyppillinen kampakeramiikka. (mm. alanro 80)
- 4) Lähes yksinomaan asbestisekoitteinen melko tiivis keramiikka. Astian suuosa profiloitu. Kyseessä on varhaismetallikautinen Säräisniemi 2-keramiikka, ilmeisesti sen alaryhmä Luukonsaaren keramiikka. (alanro 857)

Lisäksi löytyi katkelmia pienistä kupeista, joissa oli joko niukalti hiekkasekoitetta tai ei lainkaan sekoitetta. Useat kappaleet olivat huokoisia. Näitä ei kyetä tarkasti ajoittamaan, mutta suurella todennäköisyydellä ne liittyvät kampakeraamiseen vaiheeseen, jolloin pikkukupit olivat melko yleisiä.

Palanut savi ja saviesineet

Osa talteen otetuista ja luetteloiduista palaneen saven kappaleista saattaa olla historiallisen ajan toiminnoista peräisin. Joukossa lienee myös sekoitteettomien saviastioiden, lähinnä pikkukuppien, paloja. Jotkin palaneen saven kappaleet vaikuttivat harkitusti muotoilluilta, olematta kuitenkaan peräisin saviastioista. Kyseessä lienevät savi-idolien katkelmat. Tunnistettavaa muotoa tai koristelua näissä ei kuitenkaan esiintynyt. Selvin suurehko muotoiltu kappale on alanro 355, joka on muodoltaan kielimäinen.

Kupari

Löytöinä talletettiin kaksi pientä noin 1 mm:n paksuista kuparipellin palaa. Suurella todennäköisyydellä ne ovat peräisin historialliselta ajalta, mutta on myös pieni mahdollisuus, että ne liittyvät kivikautiseen tai varhaismetallikautiseen toimintaan alueella.

Kvartsi ja kvartsiitti

Kvartsi- ja kvartsiittimateriaalin (1401 kpl) joukossa oli 42 esinettä tai esineen katkelmaa sekä 2 ytimen katkelmaa. Esineet eivät edusta selvästi ajoitettavia tyyppisiä. Joukossa oli kuitenkin

joitakin retusoituja säleitä (mm. alanrot 195, 196), jotka esinetyyppinä kuuluvat lähinnä mesoliittiselle ajalle. Mahdollisesti mesoliittiseen aikaan, lähinnä sen lopulle, viittaa lisäksi osaksi retusoitu kvartsiesine, joka muistuttaa poikkiteräistä nuolenkärkeä (alanro 1263). Esine on kuitenkin varsin karkeatekoinen ja poikkiteräiseksi nuolenkärjeksi suurehko ja paksuhko, joten määrittäminen on epävarma.

Pii

Piiesineitä tai niiden katkelmia löytyi 6 kappaletta. Joukossa on mm. nuolenkärkien katkelmia, jotka edustavat lähinnä kampakeraamista tyyppiä (esim. alanro 377). Kiinnostava löytö oli myös pieni, lähes loppuun käytetty piidyin (alanro 1443). Pii-iskoksia löytyi lisäksi 7 kappaletta.

Kiviesineet, katkelmat ja kivilaji-iskokset

Ehjiä kiviesineitä löytyi yksi veitsimäinen esine, joka on karkeatekoinen ja karkearakeista kivilajia (alanro 1523).

Kiviesineen katkelmia löytyi 7 kappaletta. Ne ovat pieniä siruja, joissa on hieman hiottua pintaa. Useat näistä, kuten myös kivilaji-iskoksista (yhteensä 10 kappaletta) oli silmämääräisesti määriteltynä ns. sädekiviliusketta. Lisäksi löytyi 3 pienehköä hiomakiveä (alanrot 163, 1249, 1250).

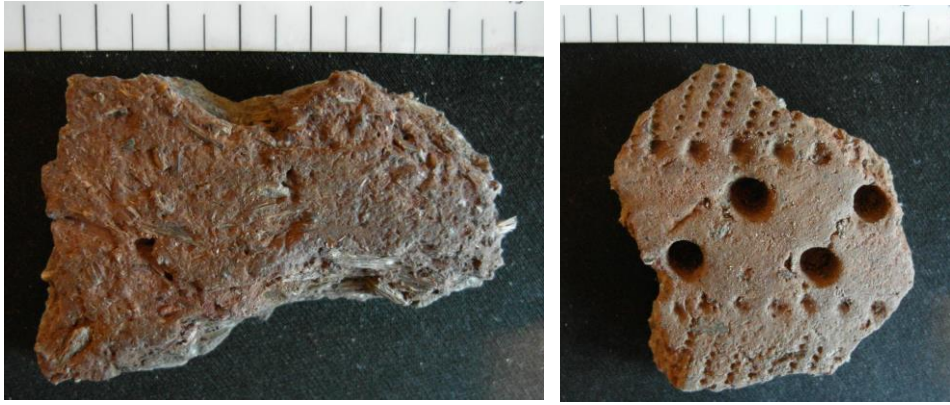
Luuesineet

Palaneen luun joukosta löytyi 2 pientä luuesineen katkelmaa. Toinen on kappale pienestä lusikkamaisesta esineestä (alanro 491) ja toinen, lovikoristeltu pala, tarkemmin määrittämättömästä esineestä (alanro 903).

Aineiston perusteella voidaan kuitenkin tehdä erilaisia huomioita. Alla joitakin.

- alueella on asuttu useisiin otteisiin karkeasti vuosien 4500 eKr. (mahdollisesti tuhatkunta vuotta aikaisemminkin) ja 200 jKr. välillä. Perustuu lähinnä keramiikka-aineiston analyysiin.
- alueella on työstetty kvartsia, kvartsiittia, piitä ja muita kivilajeja
- alueella tai sen tuntumassa on valmistettu saviastioita. Tätä osoittavat astioiden sekoiteaineena käytetyt asbestin ja talkin sirut.

piikarkkiä

Yhteenveto

Pintaturpeen poiston jälkeen paikalla havaittiin suhteellisen runsaasti nokea ja hiiltä sekä kuonaa, kuonaantunutta materiaalia, rautaesineiden, kuparipellin ja kuparivartaiden kappaleita sekä vihreää tasolasia (ikkunalasia). Ylemmissä kerroksissa oli sekaisin nokista hiilipitoista maata sekä vaaleaa hienoa hiekkaa. Maa-aineksesta löytyi historiallisen löytöaineiston ohella jonkin verran kivikautista löytöaineistoa.

Löytöjen sekä kaivausalueen seinämistä ja tasoista tehtyjen havaintojen perusteella vaikutti siltä, että paikalla oli sijainnut paja. Sen jäännökset oli peitetty tasoite- ja täyttömaalla, joka todennäköisesti oli otettu muinaistörmän ylipuoliselta tasanteelta, jossa oli havaittavissa soranotossa syntyneitä kuoppia. Havaintojen perusteella kaivausalueen länsireunaan kaivettiin metrin levyinen kaista ja toinen vastaava kaivausalueen eteläreunaan. Kaistoista ja niiden leikkauksista tehtyjen havaintojen perusteella oli pääteltävissä, että kaivausalueen ylimmät kerrokset olivat muodostuneet pajatoiminnasta ja sen jälkeen tapahtuneista rakennuksen purkamis- ja maansiirtotoimista.

Kivikautisen asuinpaikan tutkimuksen kannalta ylimmät kerrokset olivat siten täysin tuhoutuneita ja sekoittuneita. Johtopäätöksen nojalla ylimmät, sekoittuneet maakerrokset poistettiin kairavinkoneella häiriintymättömien maakerrosten rajalle saakka, minkä jälkeen kaivausta jatkettiin normaalina tasokaivauksena. Ylimpien kerrosten sekoittuneisuus, asian todentaminen sekä paikalle kasatun tasoite- ja täyttöhiekkan poistaminen hidastivat kaivauksen etenemistä alkuvaiheessa.

Tasokaivauksessa paljastui kivikautista, lähinnä kampakeraamista asuinpaikkaa, joka osoittautui suhteellisen runsaslöytöiseksi ja laajemmaksi kuin paikalla vuonna 2010 tehdyn intensiivivientoinnin perusteella olisi voinut arvioida. Löytölevinnän perusteella kaivausalue laajennettiin kaikkiaan noin 57 neliömetrin kokoiseksi kaivausalueksi, joka kaivettiin pohjaan. Huttula 2:n asuinpaikalta kertyi löytöjä runsaasti, yli 2000 löytönumeroa.

Kampakeraamisen asutusvaiheen kerroksista tuli löytöjä eniten ja laajimmalta alueelta: mm. kaksi piikivisen nuolenkärjen katkelmaa, useita todennäköisesti savi-idolin katkelmia, tököttiä (eli koivuntuohitervaa, purupihkaa), runsaasti saviruukun kappaleita ja palanutta luuta, jonkin verran kvartsi-iskoksia sekä muutamia kiviesineiden katkelmia. Suhteellisesti ottaen eniten löytyi keramiikkaa ja palanutta luuta (ravinnoksi käytetyistä saaliseläimistä). Mitään tähän asutusvaiheeseen liittyviä rakenteita (tulisijoja tms.) ei kaivauksessa paljastunut. Samoista maakerroksista kuin kivikautista kampakeramiikkaa löytyi myös vähän naarmupintaista keramiikkaa, mahdollisesti varhaismetallikaudelta.

Kampakeraamisen asutusvaiheen ja siihen liittyvän punertavan maa-aineksen (podsolin B-horisontin alaosan, tasarakeisen, hienon hiekan) alta tuli kaivausalueen keskivaiheilla esille harmahtava ns. lähes puhdas hiekka, josta tuli jonkin verran löytöjä. Niitä tuli kuitenkin selvästi suppeammalta alalta kuin ylemmistä kerroksista, kaikkiaan noin 20 m² alalta. Löytölajien suhteellinen osuus alkoi myös muuttua: kvartseja tuli selvästi enemmän, ja keramiikassa valtaosa oli asbestisekoitteisia saviruukun kappaleita.

Syvennämälle kaivettaessa paljastui selvä tummanharmaa ja nokea sisältävä kulttuurikerros aiemmasta, todennäköisesti varhaisasbestikeraamisesta asutusvaiheesta. Siihen liittyvistä maakerroksista tuli esiin myös rakenteita: tulisijan jäännös ja ainakin yksi kuoppamainen rakenne. Rakenteista otettiin radiohiiliajoitus- ja muita näytteitä mahdollista analyysiä varten.

Kaivauksessa Huttula 2 asuinpaikan kampakeraamisen asutusvaiheen maakerrosten todettiin jatkuvan kyseisellä kohdalla kaikkiin suuntiin, mutta keskeinen ja runsaslöytöisin osa alueesta kevyenliikenteen väylän kohdalla saatiin tutkittua. Varhaisempaan asutusvaiheeseen liittyvä alue tutkittiin käytännössä kokonaan niiltä osin kuin rakentaminen oli sitä tuleva koskemaan.

Tulos

Kivikautiset asuinpaikat Huttula 2 ja Keskikoulu sijaitsevat Tervon kunnan keskustassa, paikassa jossa kyseisten muinaisjäännösten ympäristössä on paljon rakennuksia ja rakenteita, päällystettyjä ja päällystämättömiä teitä ja piha-alueita sekä kaivantoja, sorakuoppia, puita vankkoine juurineen, kaksi kirkkoa ja niiden hautausmaat. Erilaisten ympäristöä muokanneiden hankkeiden seurauksena maaperää on kaivettu, kasattu ja tasoitettu. Arkeologisten maastotöiden yhteydessä on kuitenkin voitu todeta, että paikoin maaperä on säilynyt suhteellisen hyvin joko sellaisenaan tai sitten ohuelti kasattujen ja siirreltyjen maa-ainesten alapuolella.

Keskikoulun asuinpaikalla tutkittiin yhteensä noin 40m² alue. Paikalla löydettiin tyypillistä kampakeramiikkaa edustavia astianpaloja, sekä runsaasti myös muuta kivikautisille asuinpaikoille

tyypillistä löytöaineistoa, kuten piikivinen nuolenkärki ja kvartsi-iskoksia. Kivikautisen asuinpaikan lisäksi paikalla havaittiin myös historiallisen ajan hiilimiilu.

Huttula 2 asuinpaikalla tutkittiin kokonaisuudessaan 57 m² suuruinen alue. Ylemmissä maakerroksissa havaittiin paikalla olleen pajatoimintaa. Ylempiin maakerroksiin oli sekoittunut myös jonkin verran kivikautista aineistoa. Alemmissä maakerroksissa vanhempia kivikaudelle ajoitettavia asustusvaiheita todettiin säilyneen ehjinä. Kohteella löydettiin kampakeraaminen asustusvaihe, jonka alta paljastui lisäksi mahdollinen asbestikeraaminen vaihe.

Tervon keskikoulun ja Huttula 2 kivikautisten asuinpaikkojen kaivauksilla tutkittiin, dokumentoitiin ja pois kaivettiin ne alueet kiinteistä muinaisjäännöksistä, joiden osalle oli kohdistumassa uusi kevyenliikenteenväylä, sekä sen rakentamiseen liittyvää maahan kajoamista.

Lahdessa 13.12.2013

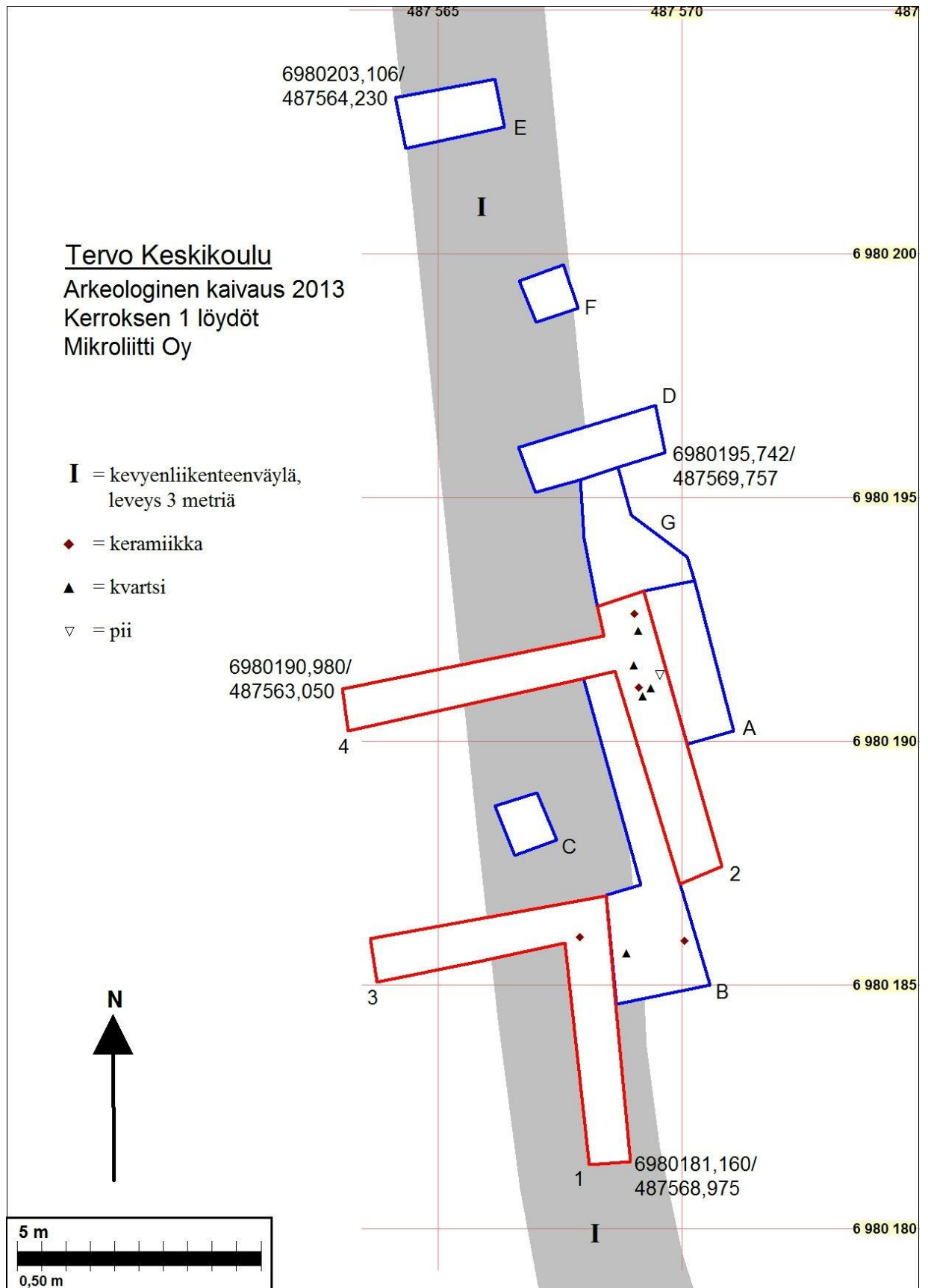
Hannu Poutiainen

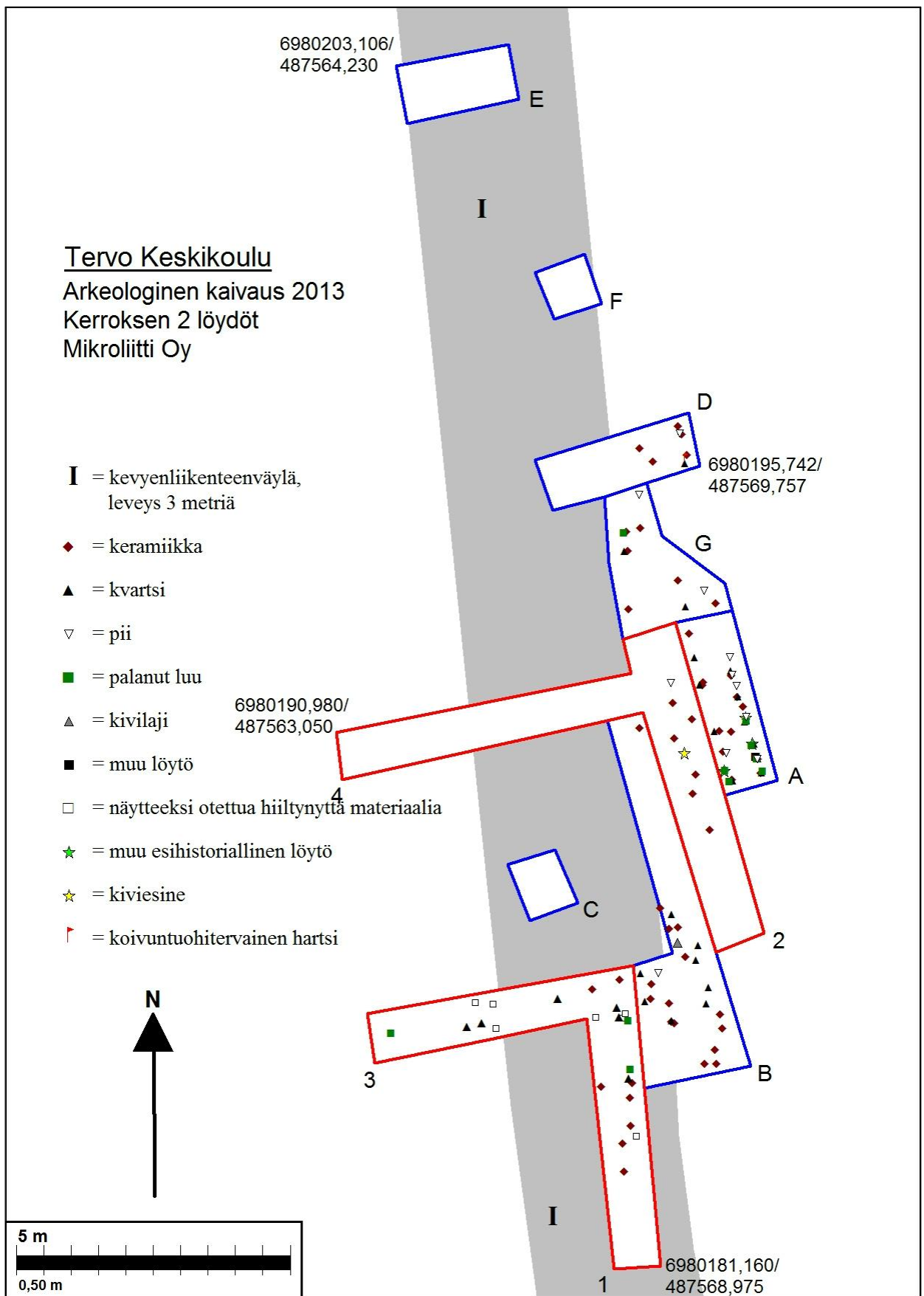
KAIVAUSDOKUMENTIT

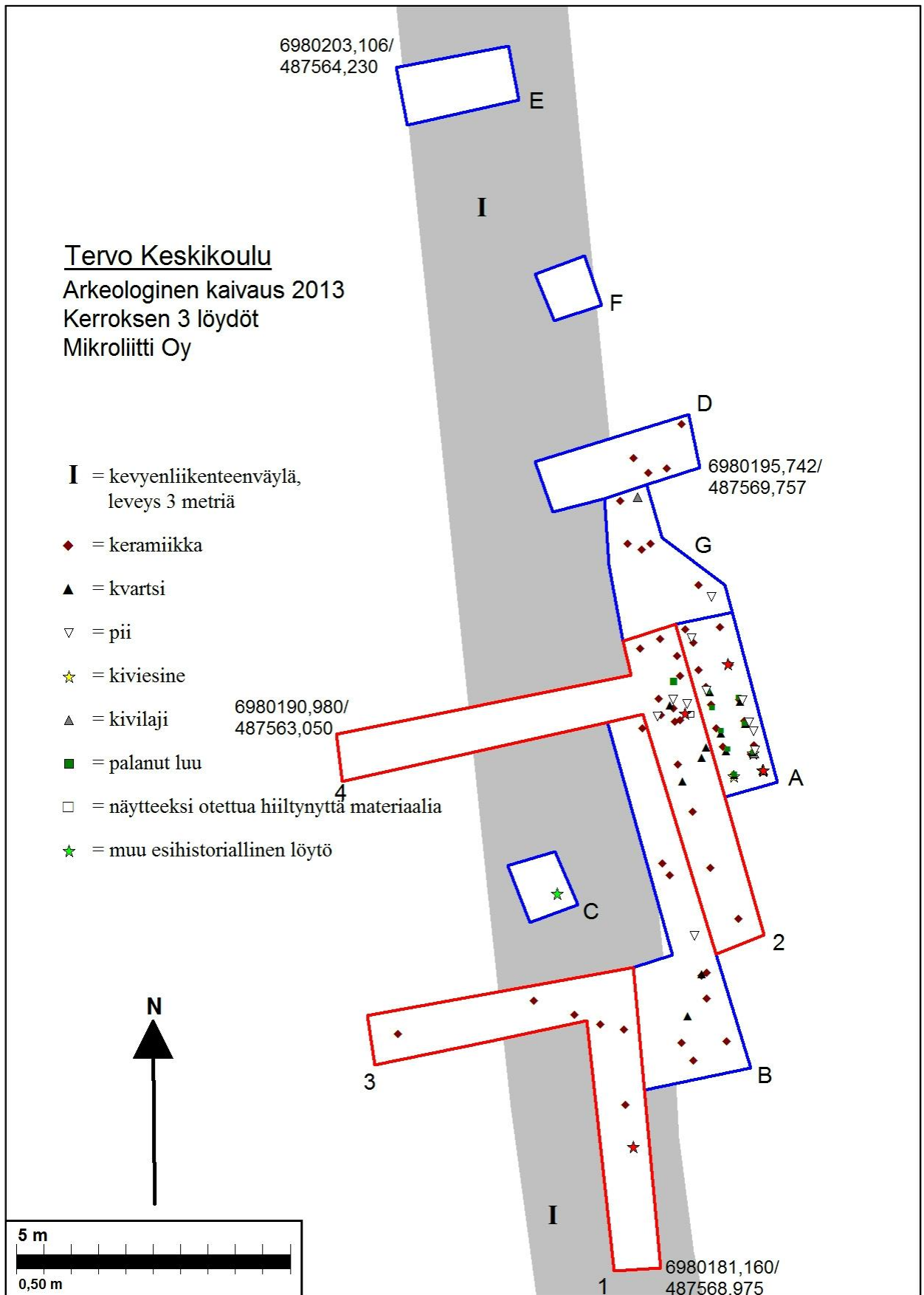
Kartat: Jasse Tiilikkala

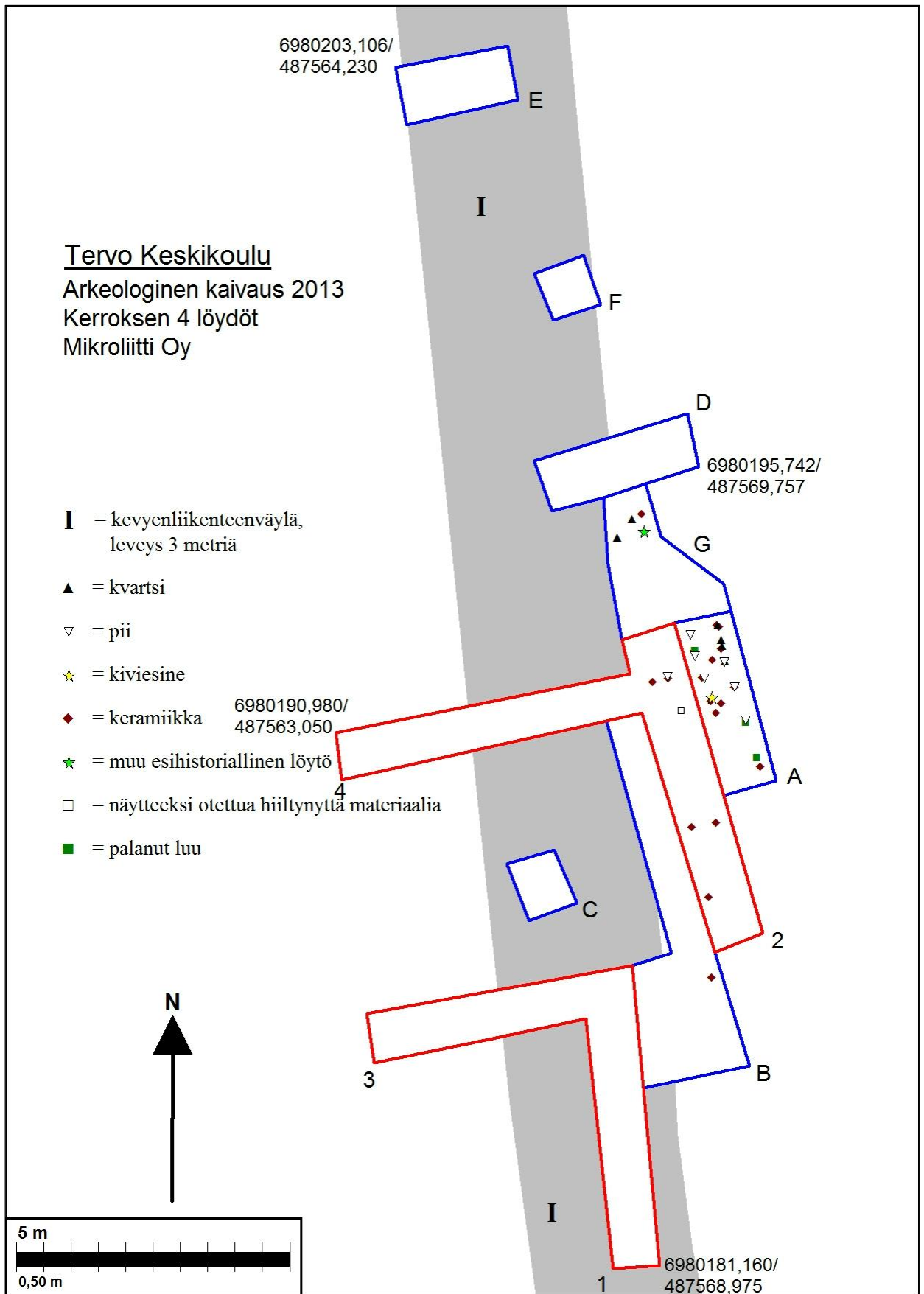
KeskikouluKartat

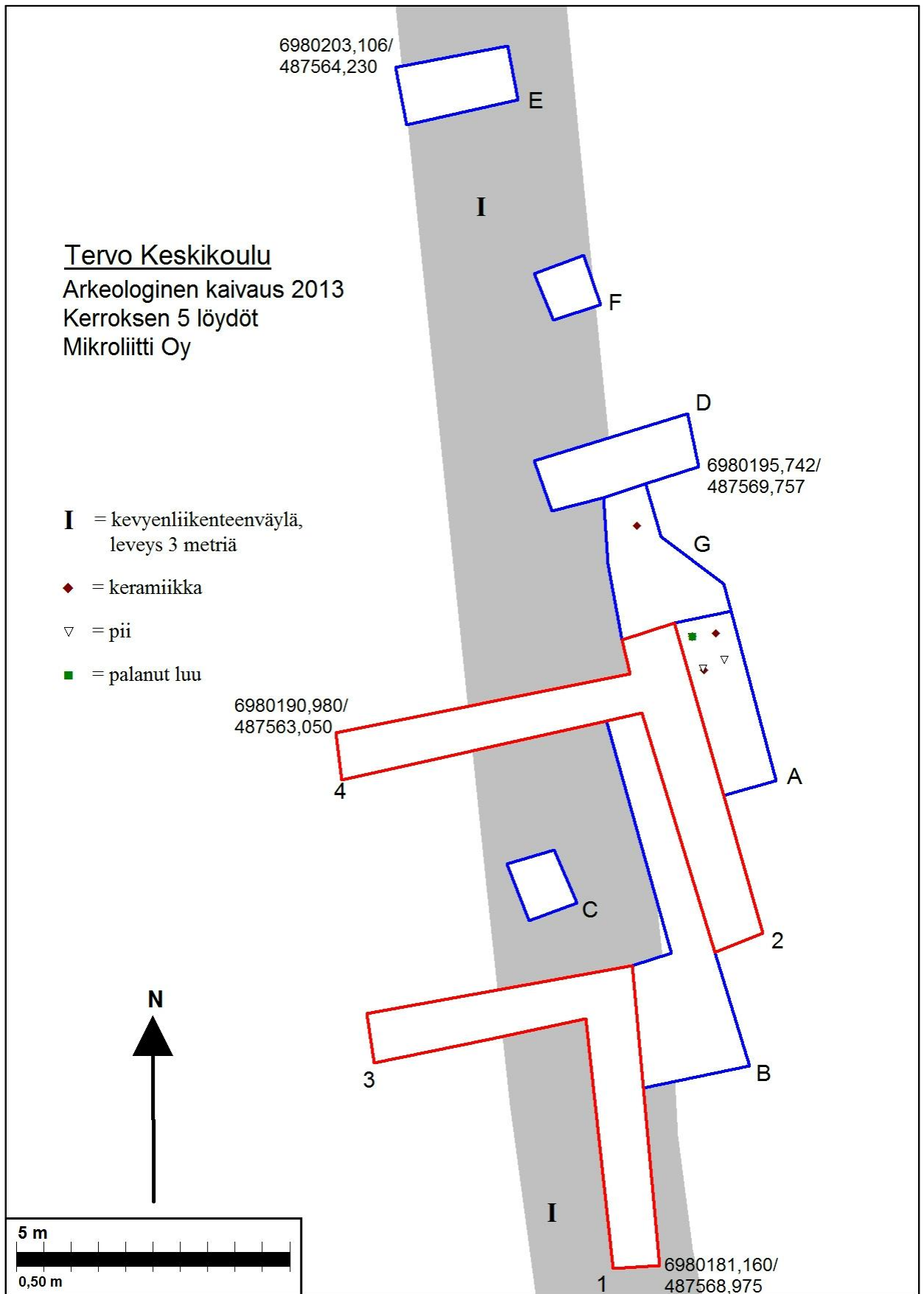
Löytöjen levintä

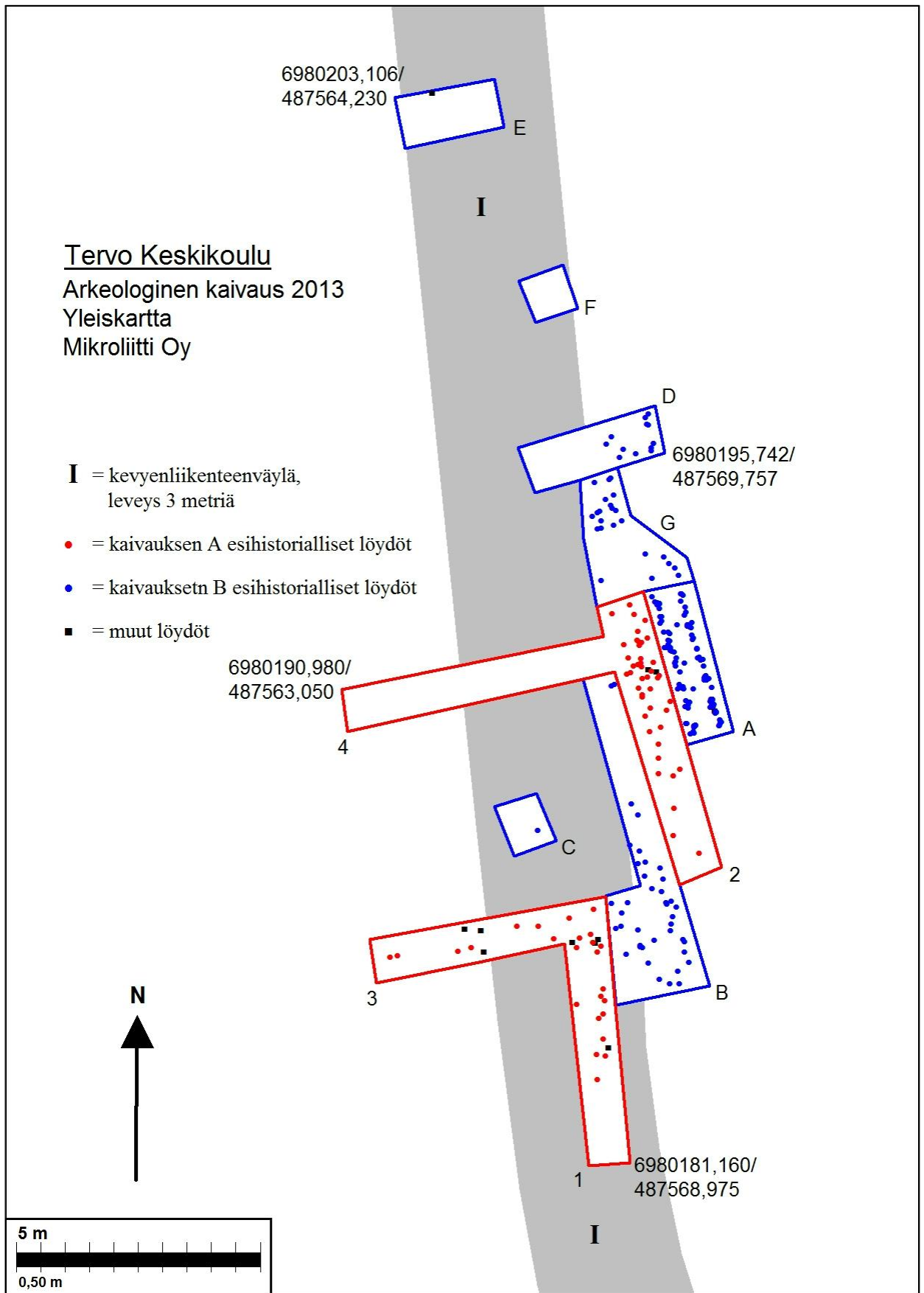

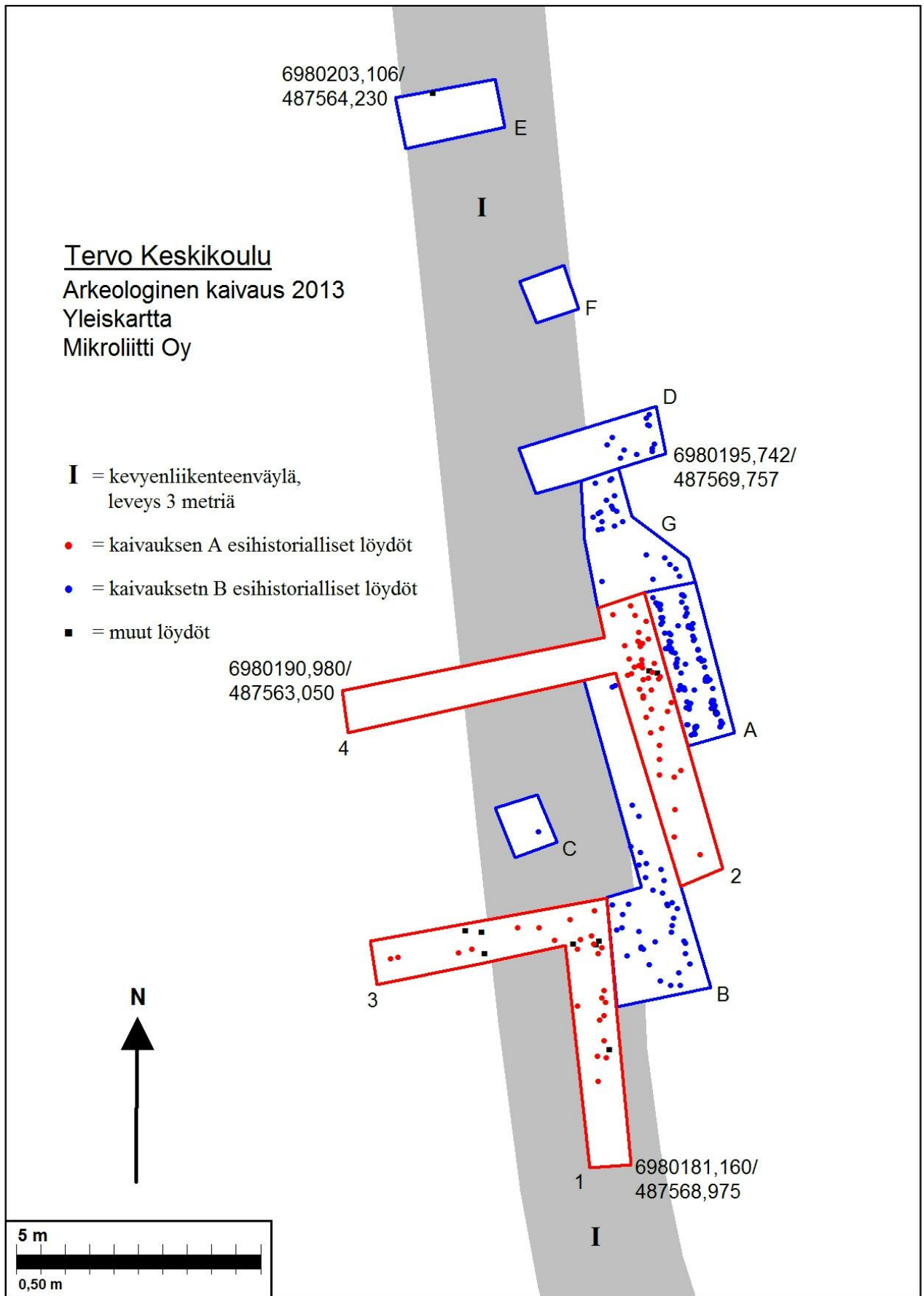

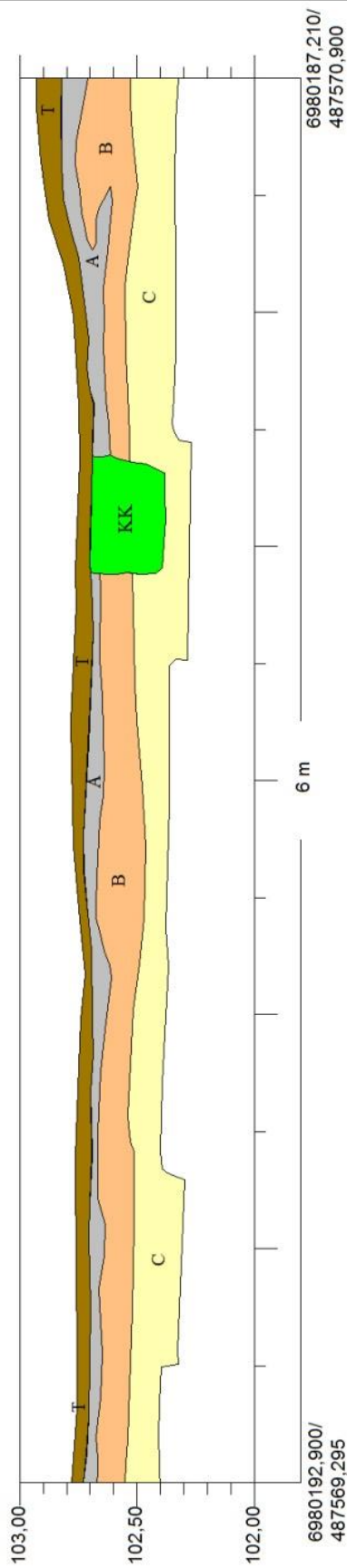

Tervo Keskikoulu
 Arkeologinen kaivaus 2013
 Mikroliitti Oy

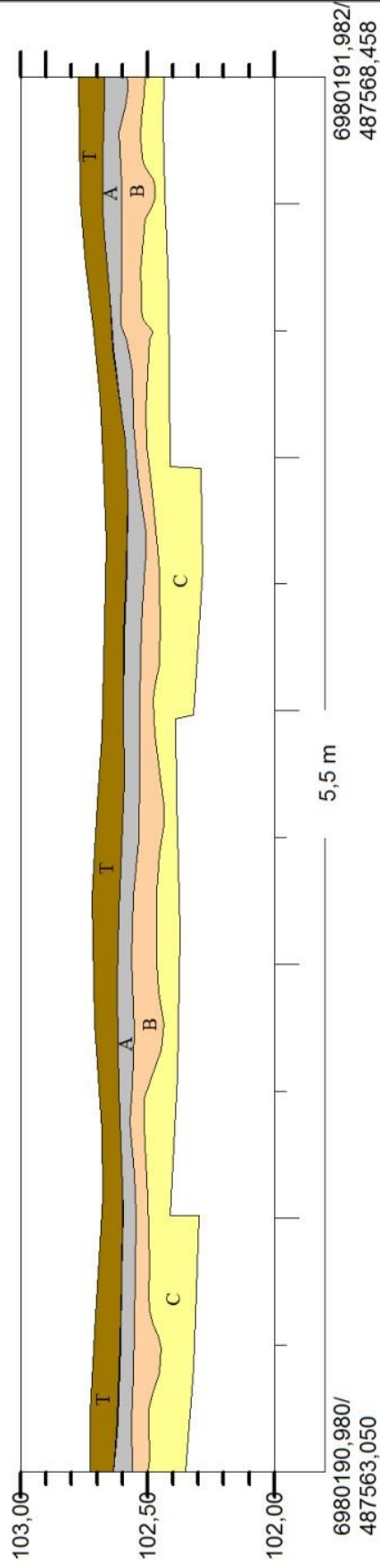
Koojan 2 itäreunan leikkaus

- T = turve
- A = huuhtoutumiskerros
- B = rikastumiskerros
- C = puhdas pohjamaa
- KK = vuoden 2010 koeuoppa

Tervo Keskikoulu
Arkeologinen kaivaus 2013
Mikrolliitti Oy

Koojan 4 pohjoisreunan leikkaus

T = turve

A = huuhtoutumiskerros

B = rikastumiskerros

C = puhdas pohjamaa

Kuvia

Alue A tasossa 3 etelään

Alue B tasossa 2, pohjoiseen

Alue C pohjaan kaivettuna.

Alue D, tasossa 5, lounaaseen

Alue F tasossa 2, koilliseen

Alue G tasossa 3, luoteeseen

Kaivaus käynnissä Keskikoulun kivikautisella asuinpaikalla.

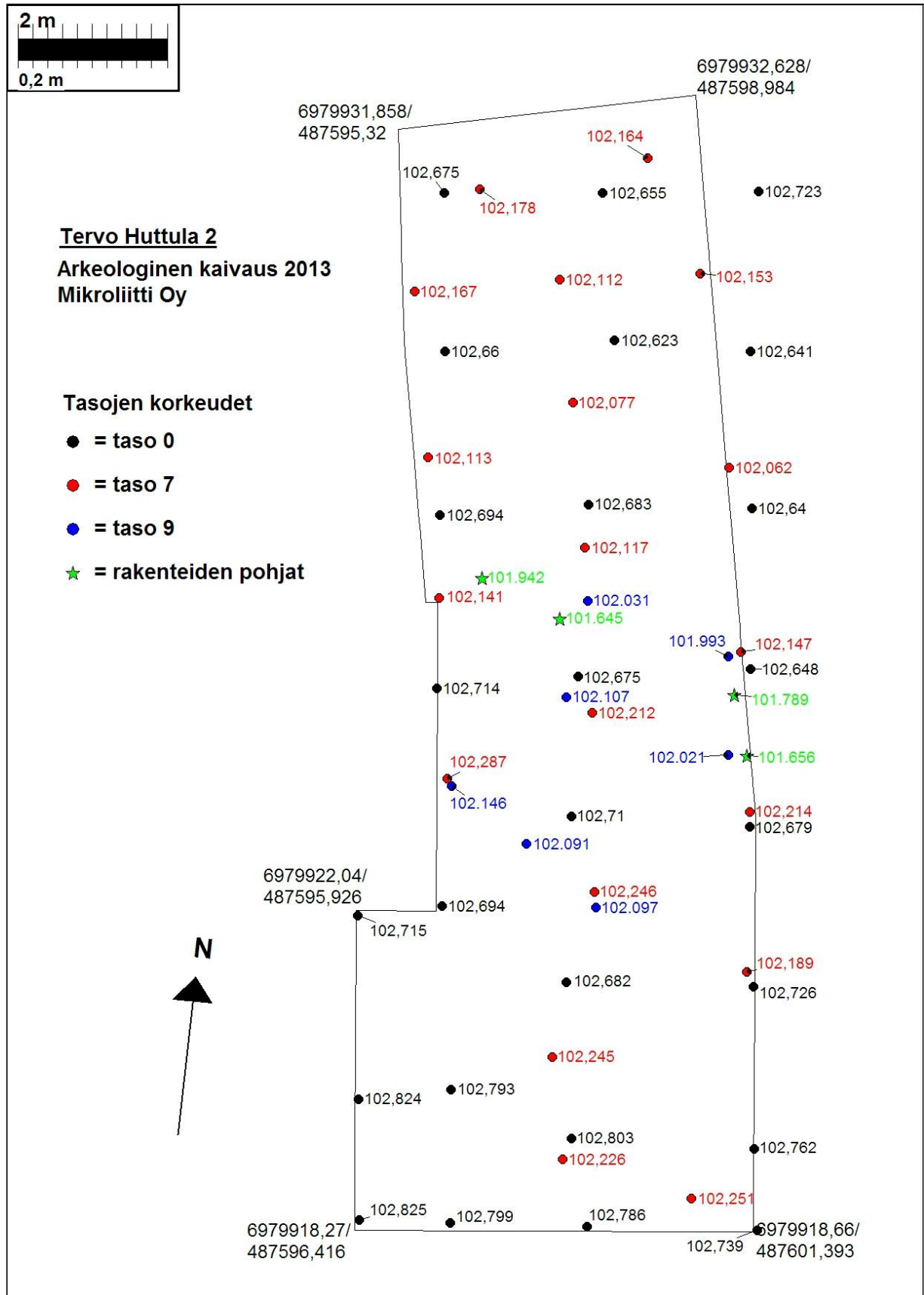
Alueen E kuopannetta dokumentoidaan.

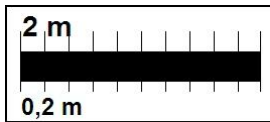
Keskikoulun kivikautisen asuinpaikan kaivausalue peitettyä kaivauksen jälkeen.

Huttula 2Kartat

Vaaitukset

Löytölevintä

6979931,12/
487595,920

6979931,55/
487599,904

Tervo Huttula 2

Arkeologinen kaivaus 2013
Mikroliitti Oy
Taso 1 ja krs 1 löydöt

I = tiesora
II = vaalea ruskeanharmaa hiekka
III = ruskeanharmaa sekoittunut hiekka
IV = tummanharmaa hiekka
V = hiiltä ja nokea sisältävä hiekka
VI = kuonaa, hiiltä ja nokea

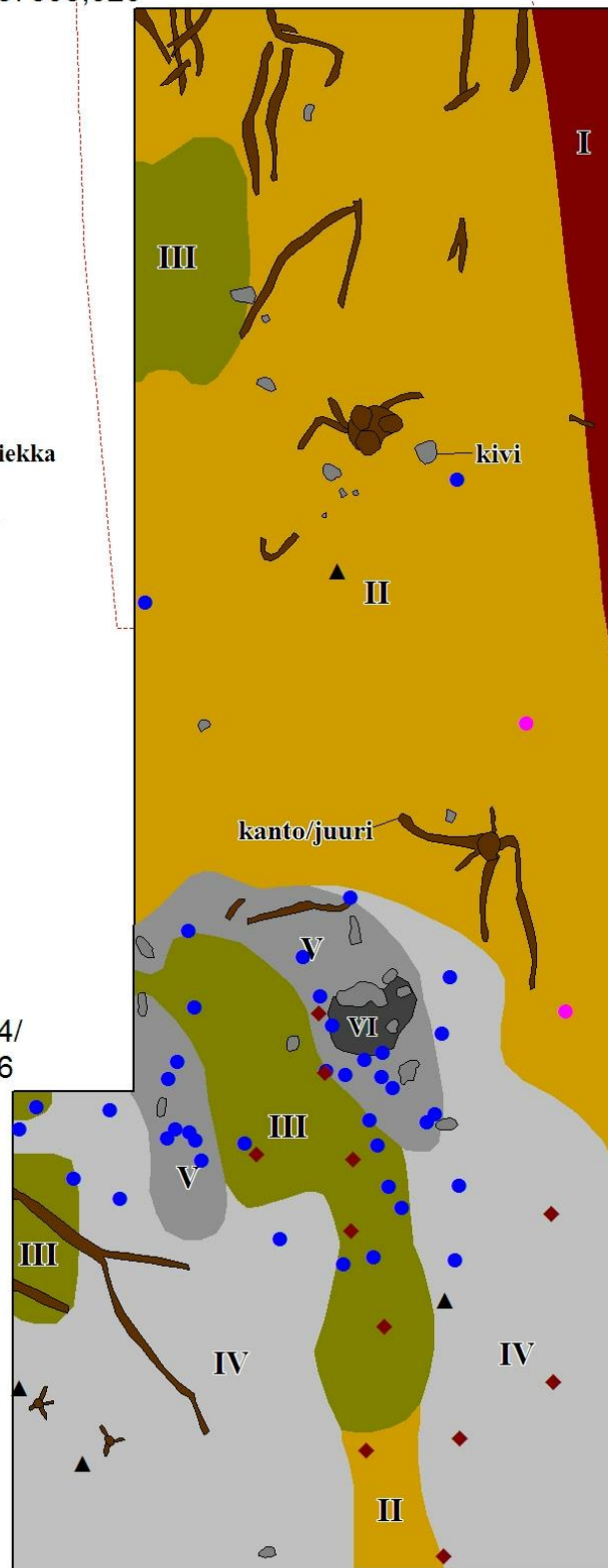
- = moderni löytö
- = historiallinen löytö
- ▲ = kvartsi
- ◆ = keramiikka

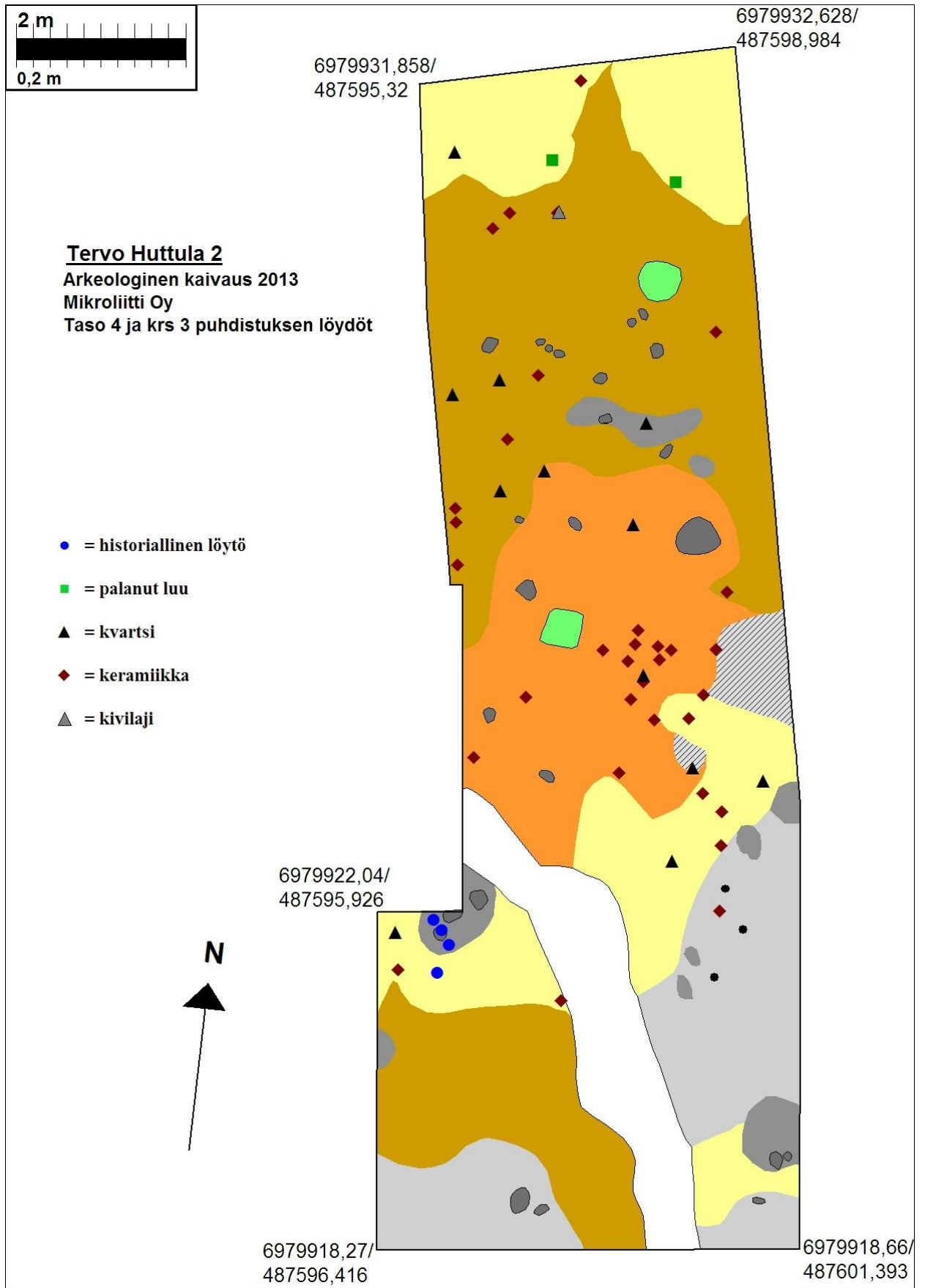
6979922,04/
487595,926

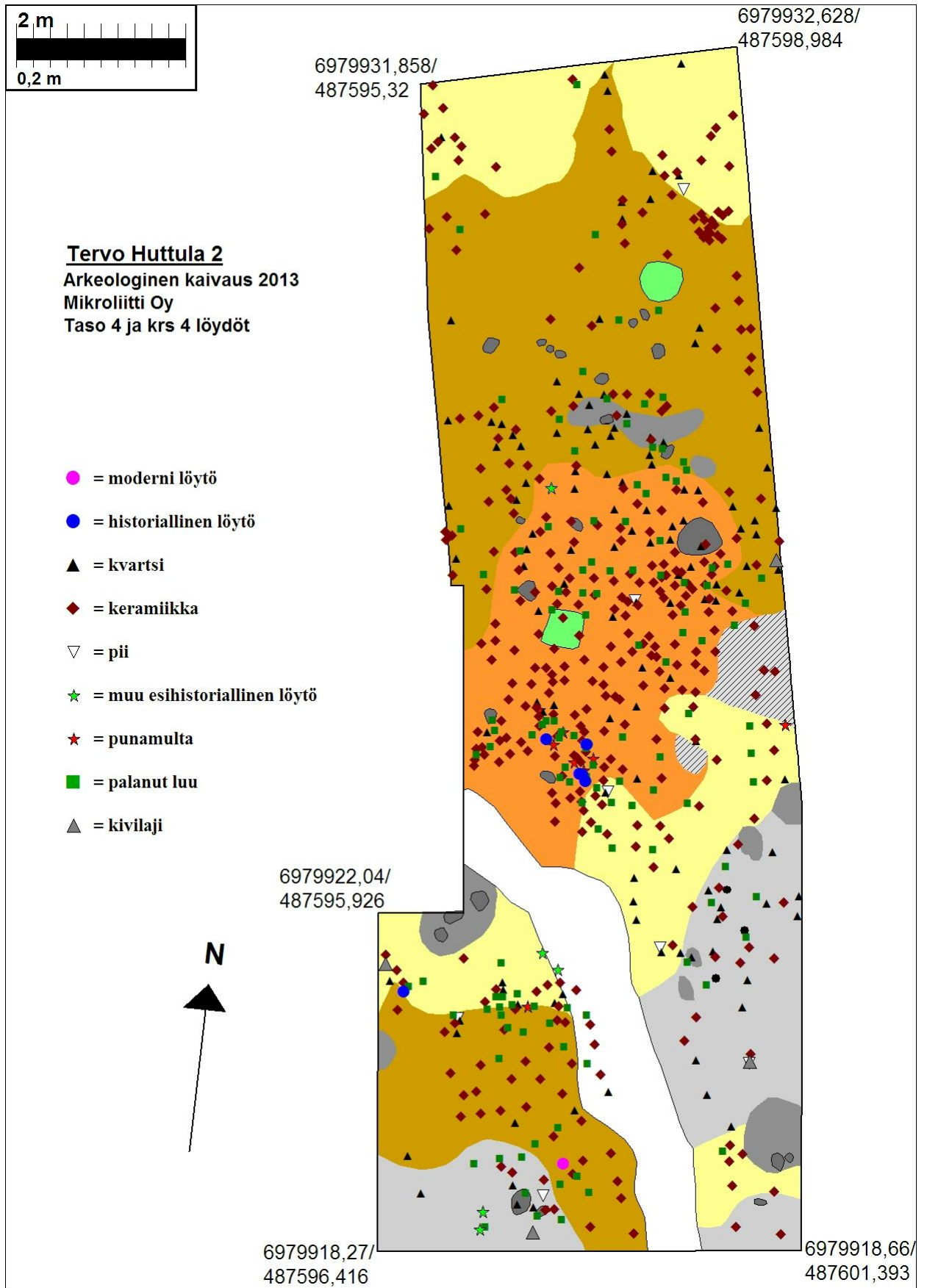

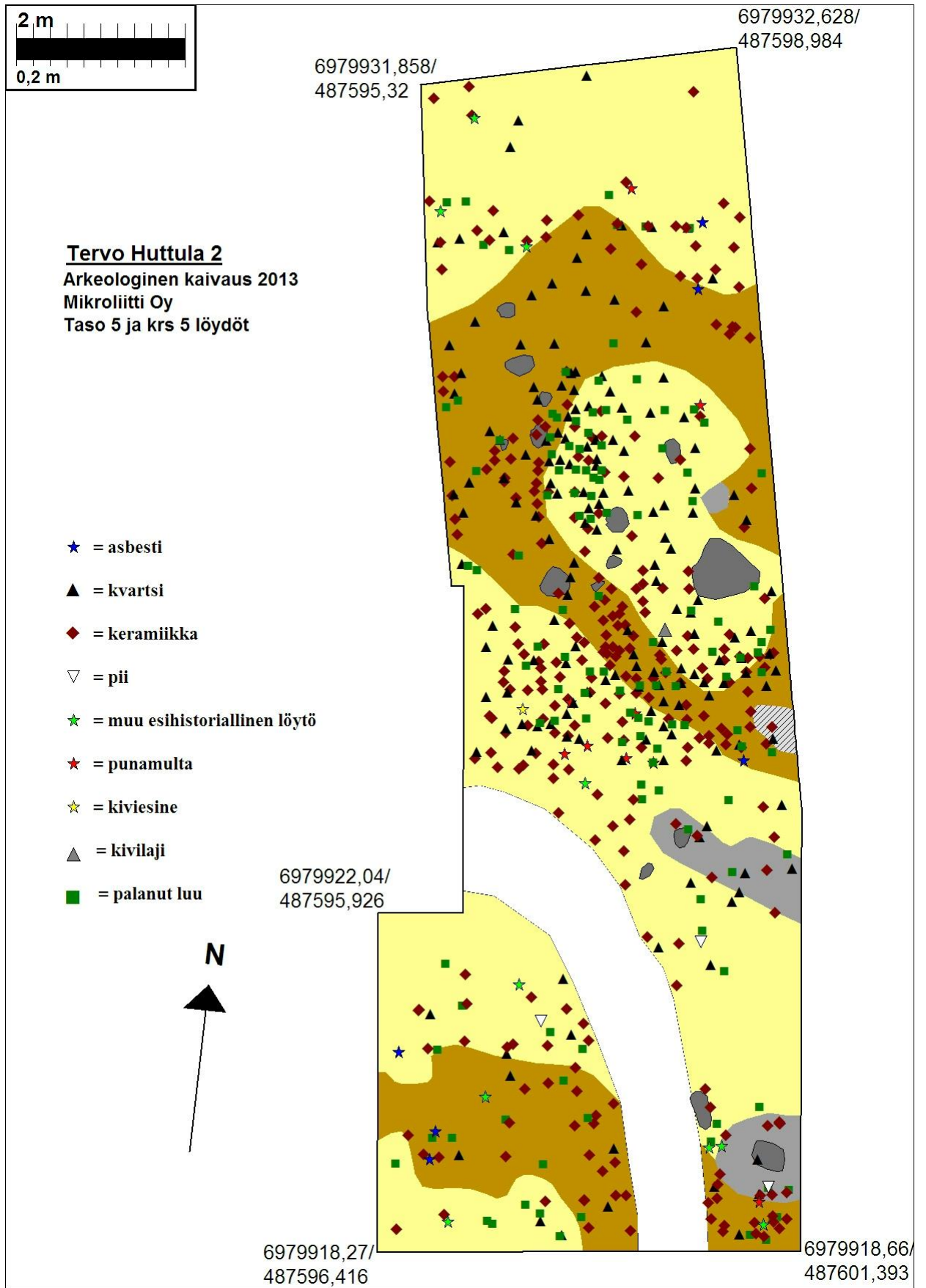
6979918,27/
487596,416

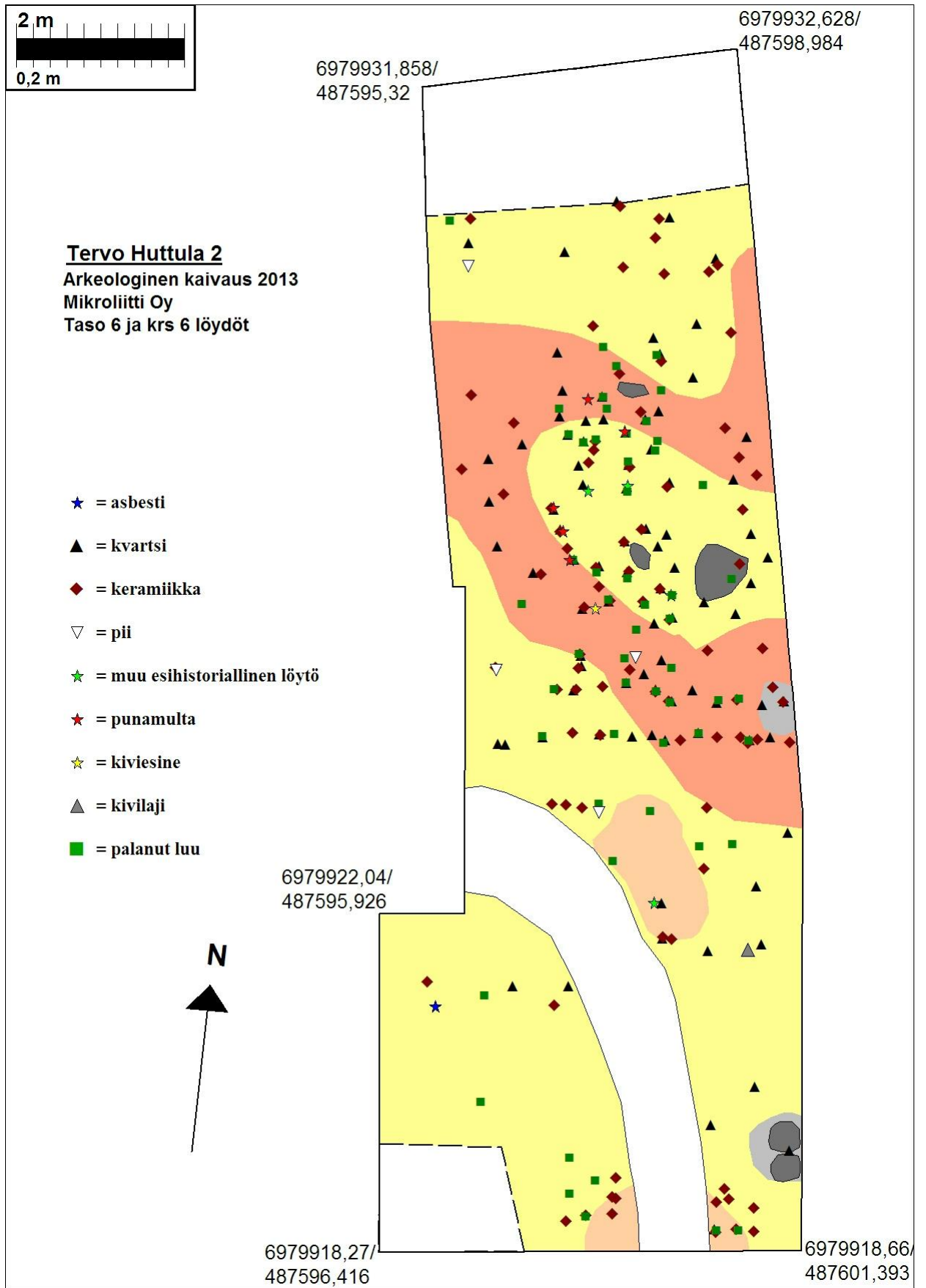
6979918,66/
487601,393

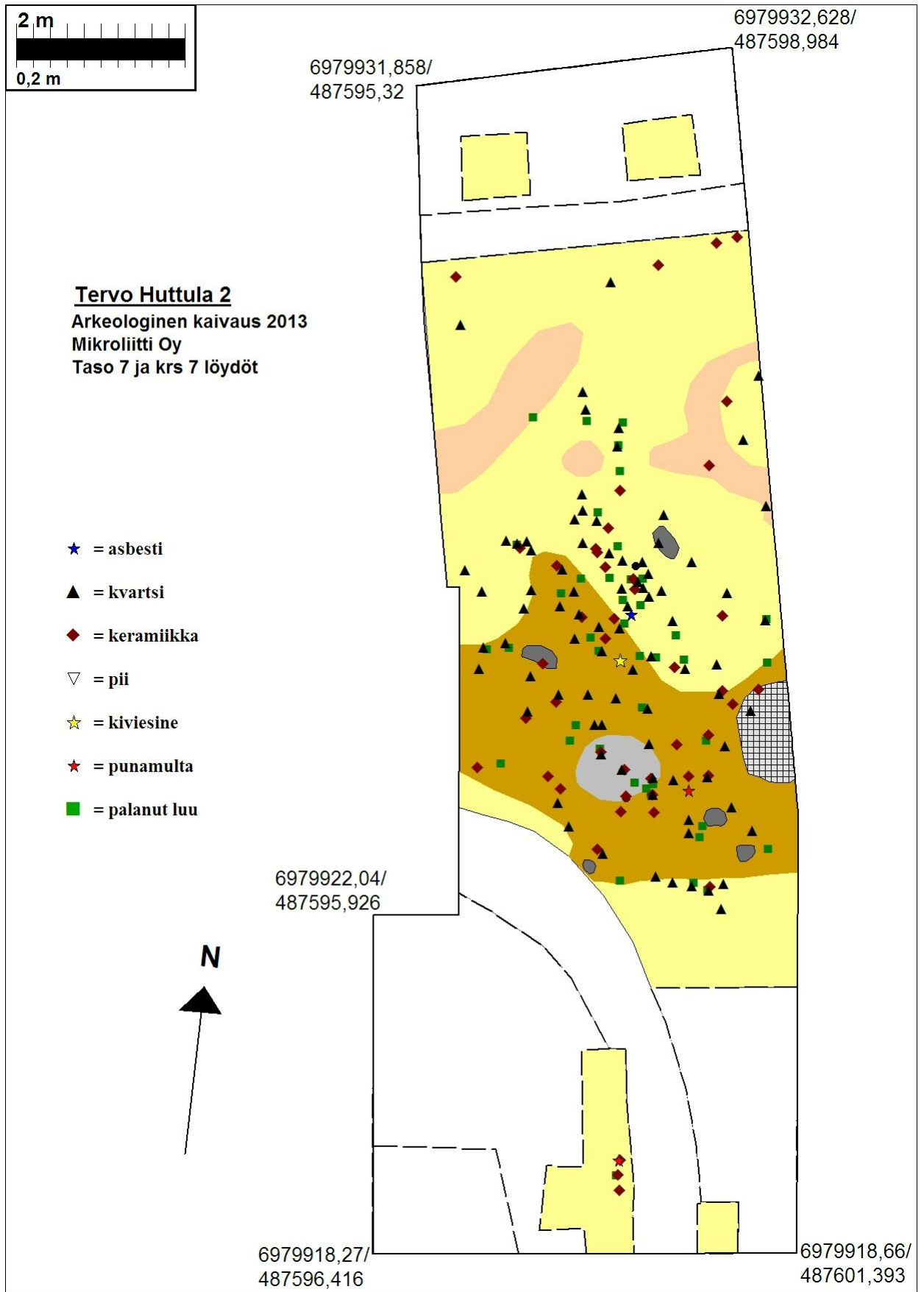

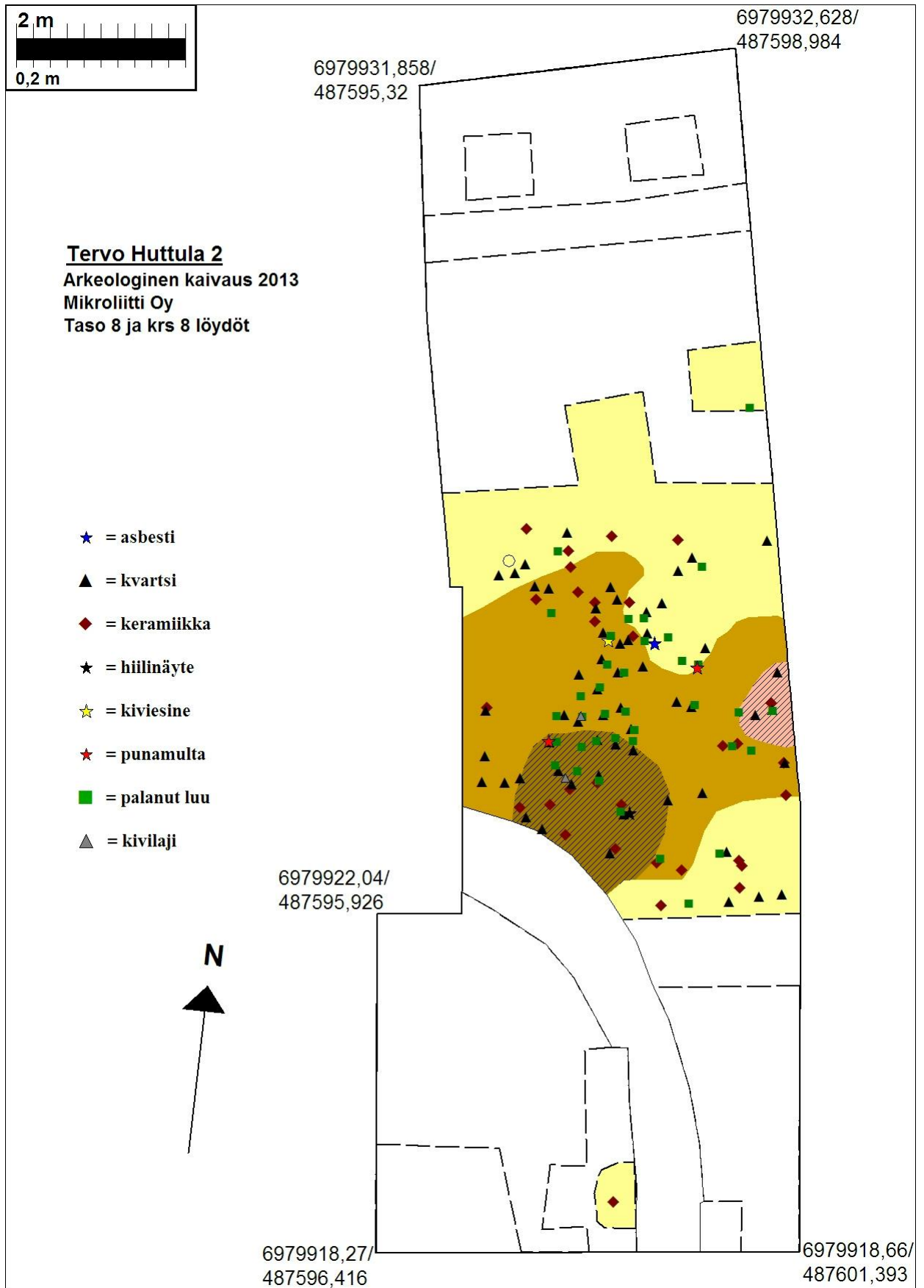

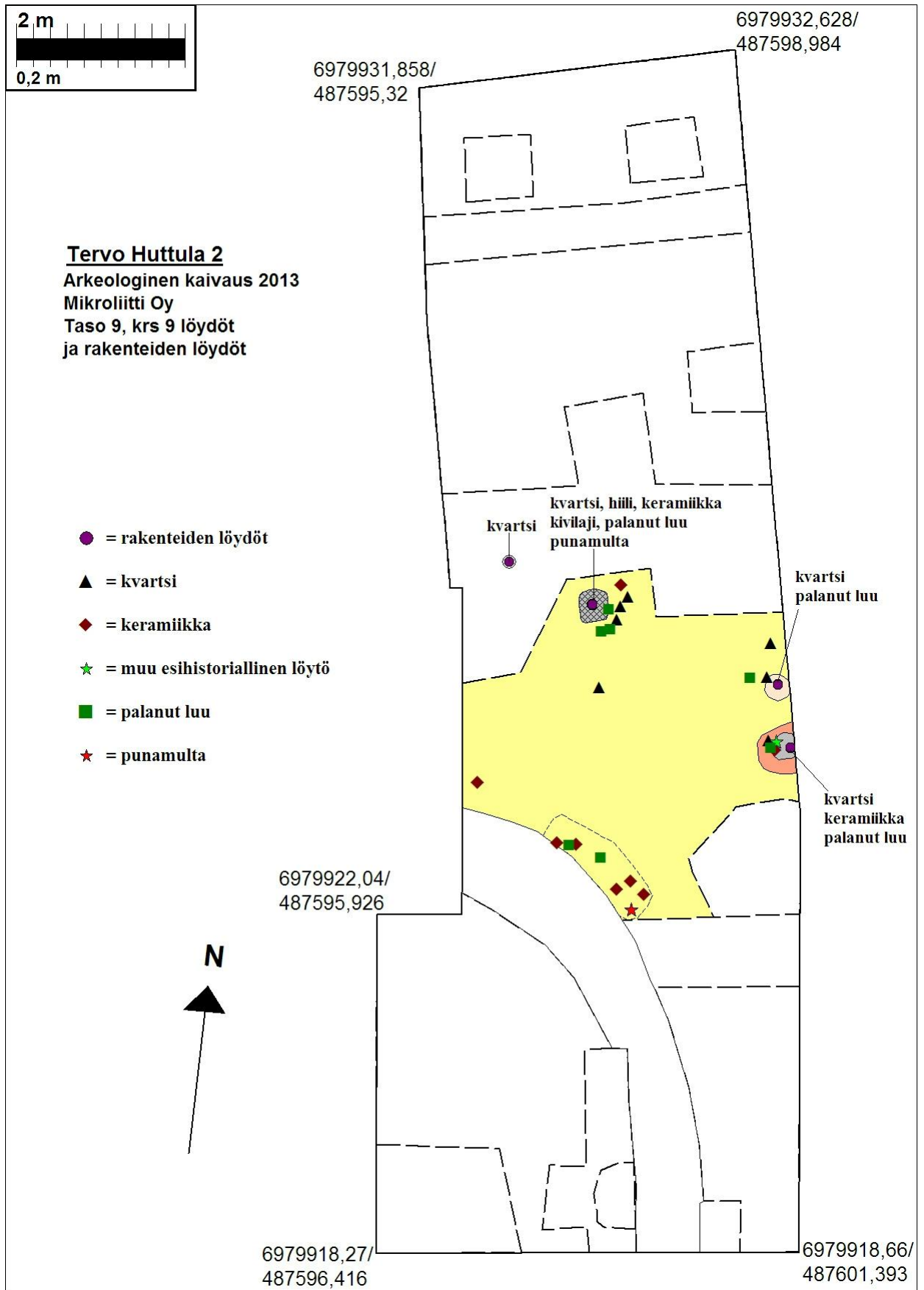

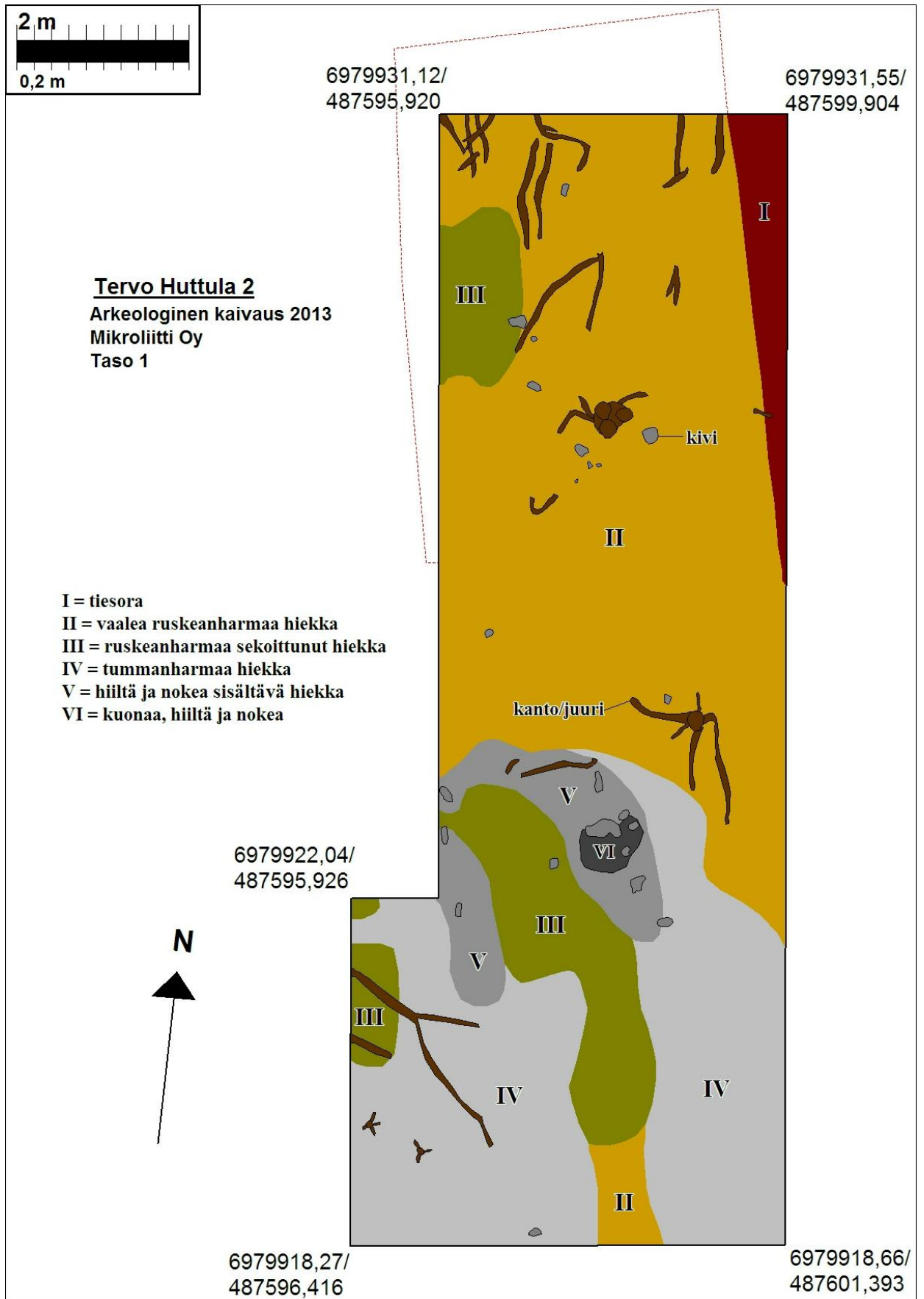

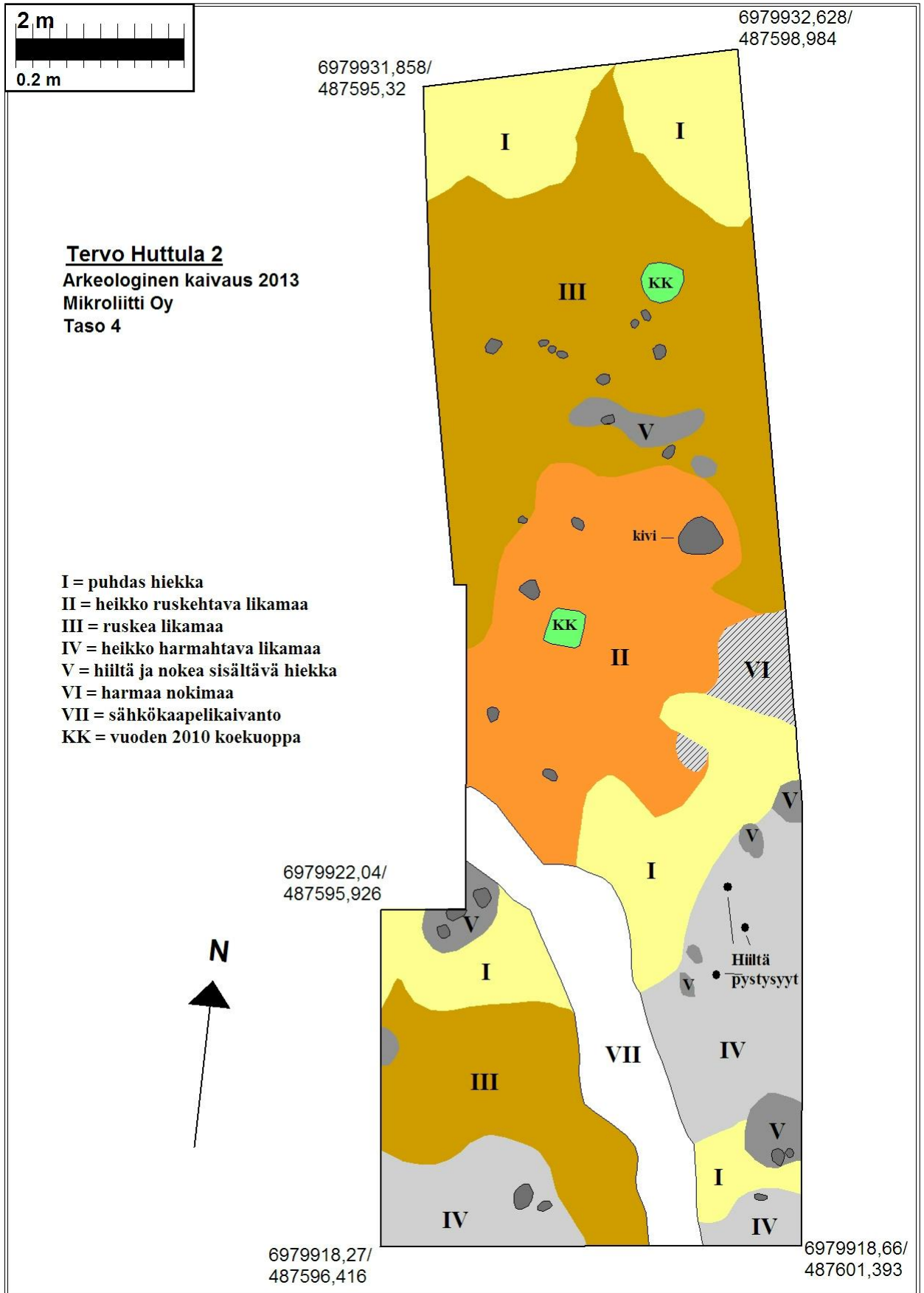

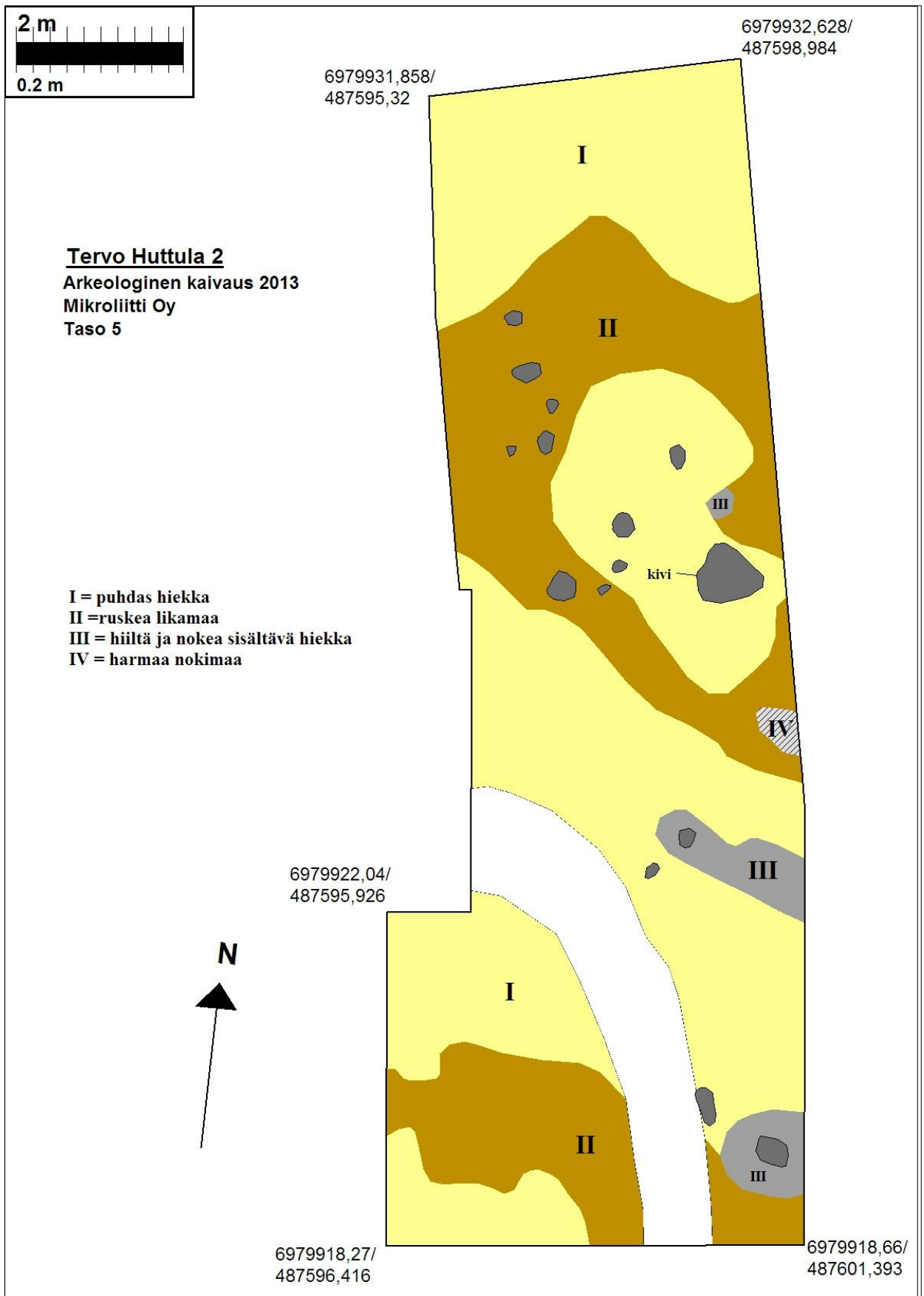

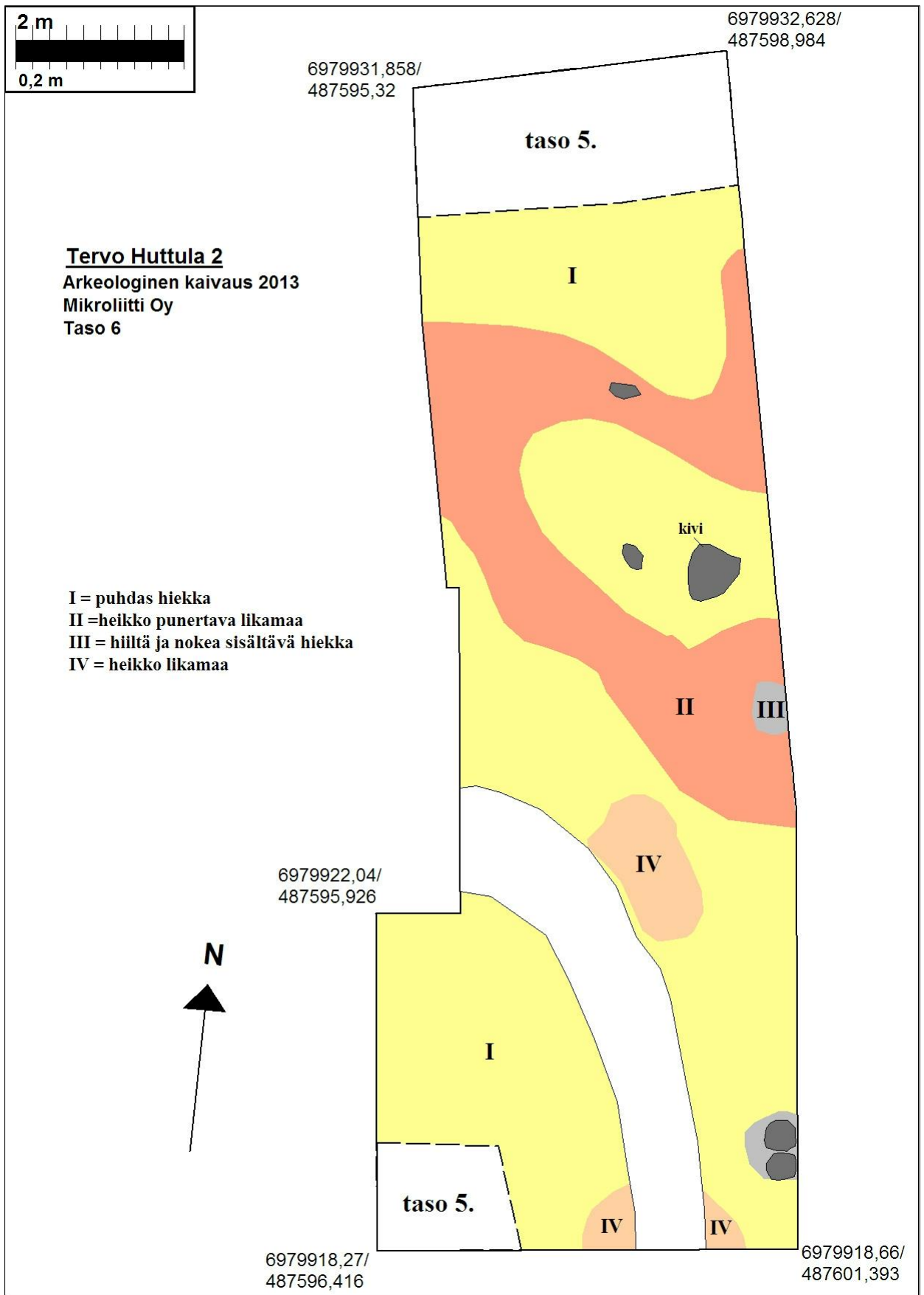

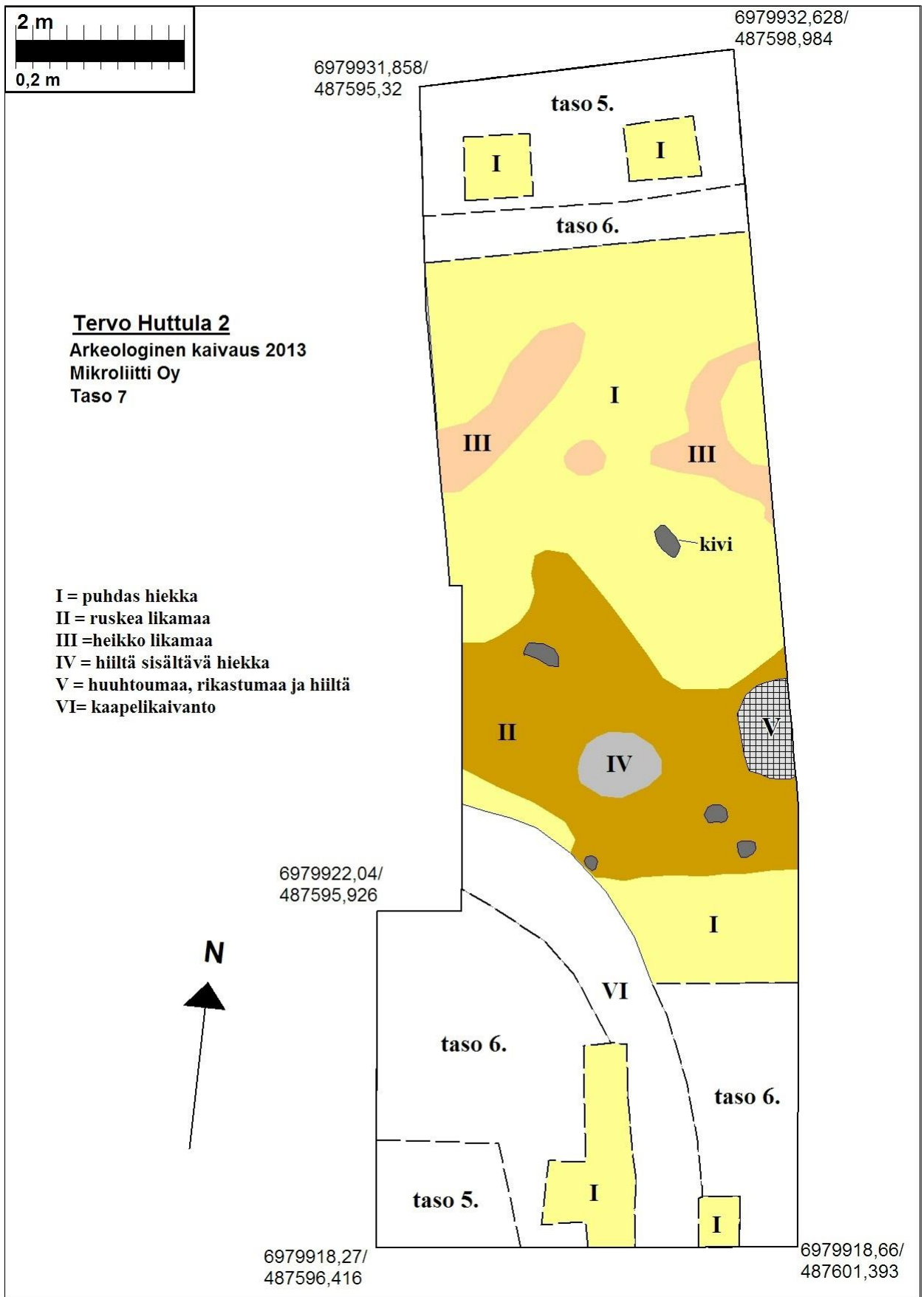

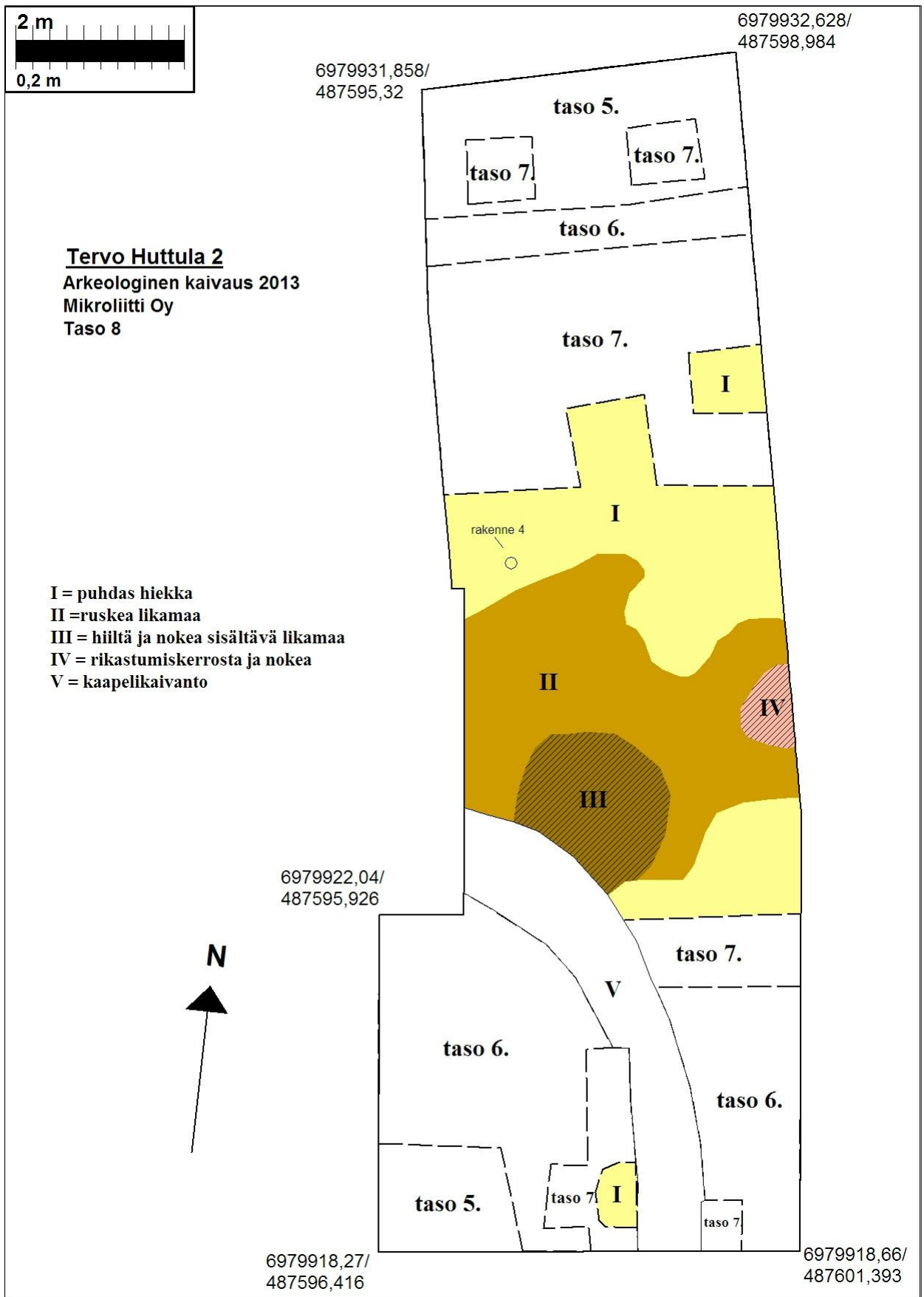
Tasokartat

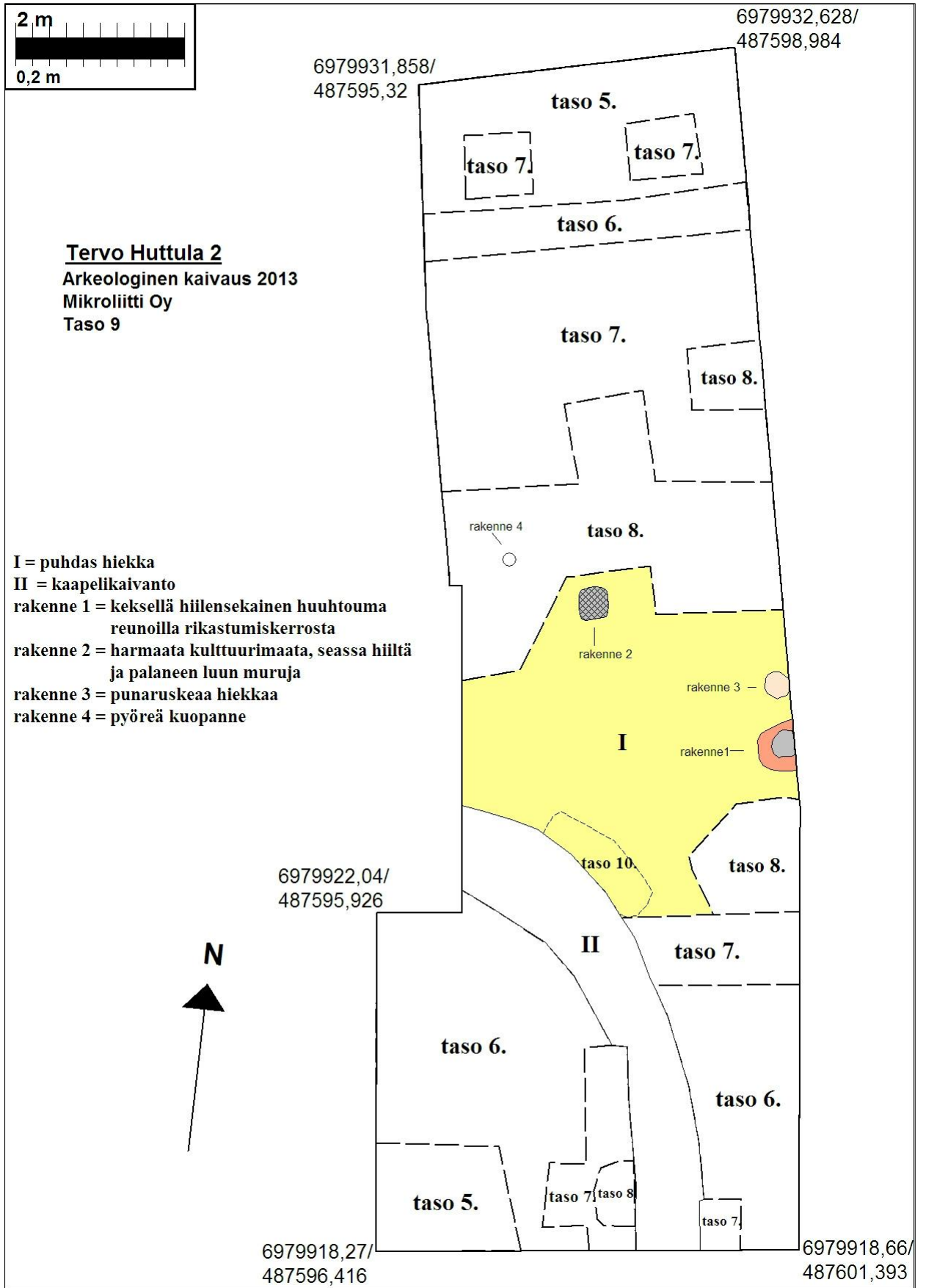

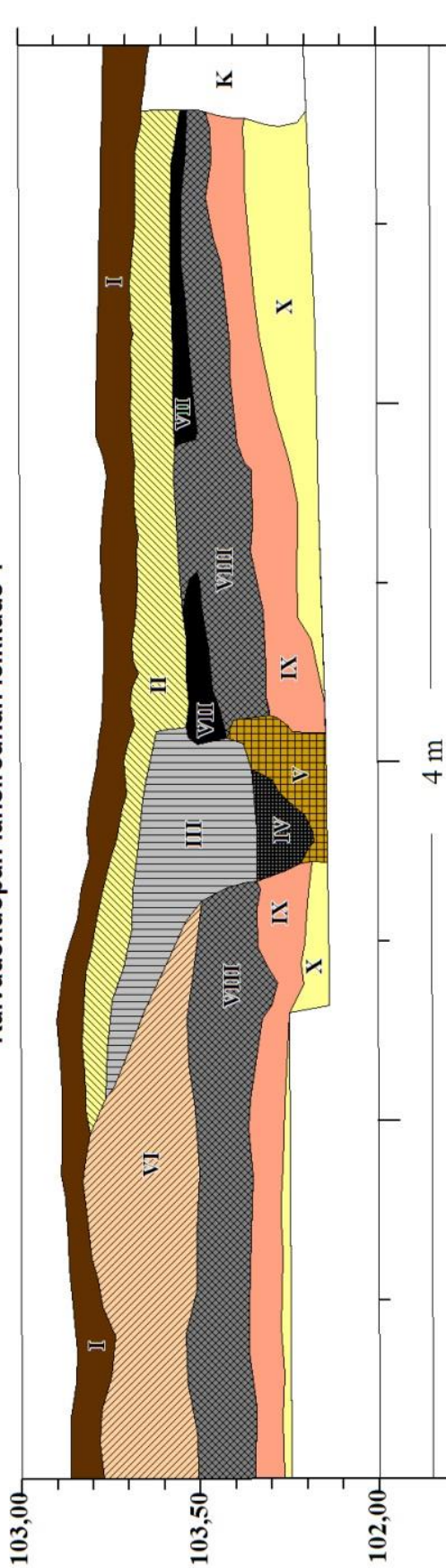

Tervo Huttula 2
 Arkeologinen kaivaus 2013
 Mikroliitti Oy

Kaivauskuopan länsireunan leikkaus 1

6979918,270/
 487596,416

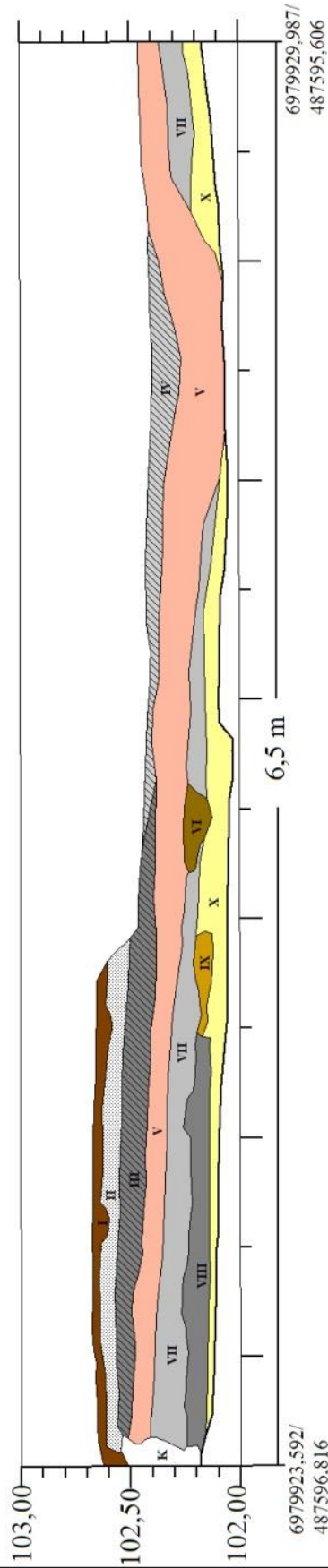
- I = karike ja turve
- II = vaalea täyttöhiekka
- III = harmaa sekoittunut hiekka
- IV = hiilen ja noen sekainen hiekka
- V = tummanruskea rikastumiskerros
- VI = vaaleaa täyttömaata
- VII = tumma nokinen raita

6979922,040/
 487595,926

- VIII = harmaa hiekka
- IX = rikastumiskerros
- X = puhdas pohjahiekka
- K = kaapelikaivanto

Tervo Huttula 2
Arkeologinen kaivaus 2013
Mikroliitti Oy

Kaivauskuopan länsireunan leikkaus 2

- I = karike ja turve
- II = täyttömaa
- III = tumma nokinen kerros
- IV = noensekainen huuhtoutumiskerros
- V = punertava likamaa/rikastumiskerros
- VI = tummanruskea likamaa
- VII = vaalenharmaa heikko likamaa
- VIII = tummanharmaa nokinen likamaa
- IX = ruskea likamaa
- X = puhdas pohjahiekka
- K = kaapelikaivanto

Kuvia

Huttula 2, kaivauspaikka ennen tutkimusta.

Kaivausalueen pintamaita poistetaan koneellisesti.

Työkuva Huttula 2 asuinpaikan kaivauksista.

Säännöllinen nokimaaläikkä kadun vieressä.

Toinen taso sekoittuneiden kerrosten alapuolella eli 4.

Keramiikkaa in situ, eli kuvattu löytötilanteessa.

Hiiltynyttä pystypuuta.

Kvartsiartefakti in situ, eli kuvattu löytötilanteessa.

Kuuden kaivaustaso.

Hiilihauta

Sijainti: keskipiste N 6980203,29 E 487565,24

Kuopanne joka osoittautui hiilihaudaksi alueella E ennen kaivamista.

Alue E. Leikkaus hiilihaudan keskeltä.